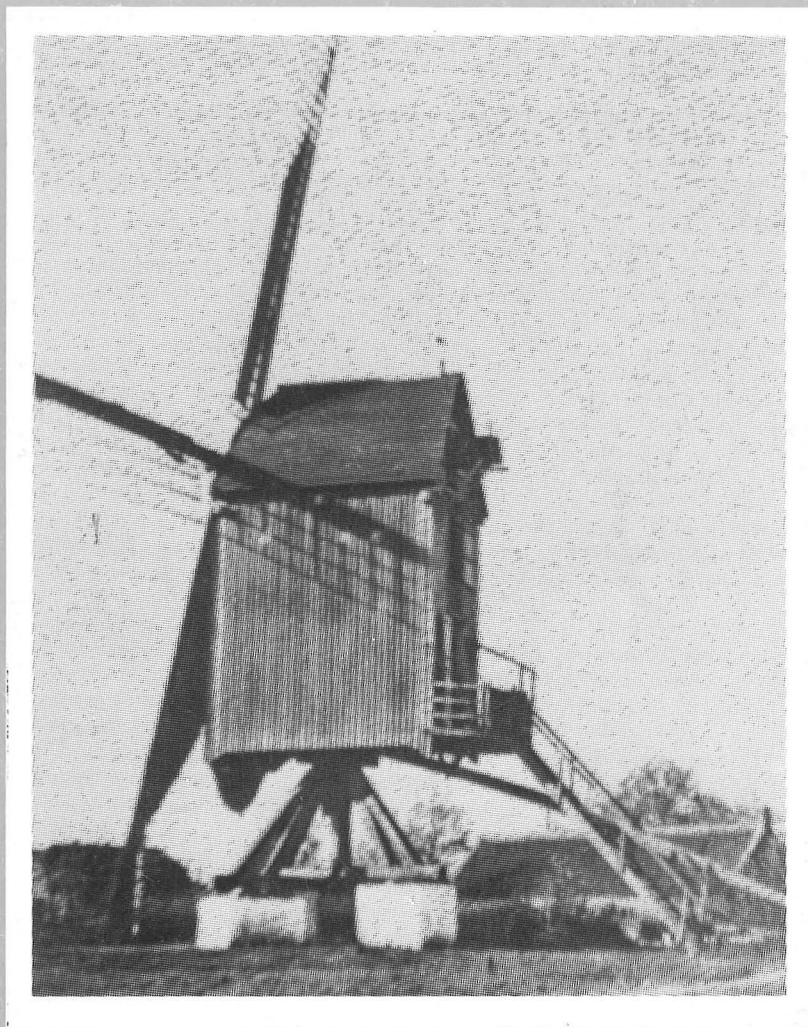

HET LAND VAN NEVELE

Driemaandelijks tijdschrift van de heemkundige kring

maart 1994

jaargang XXV

aflevering 1

Afgiftekantoor 9850 Nevele

HET LAND VAN NEVELE

**Driemaandelijks heemkundig tijdschrift voor
Bachte-Maria-Lerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle,
Meigem, Merendree, Nevele, Poeke, Poesele,
Sint-Martens-Lerne, Vinkt, Vosselare en Zeveren.**

Lidgeld 1994

450 fr. (+ 100 fr. buitenland) over te schrijven op
rekening 000-0627981-03 of 290-7431460-20 van
"Het Land van Nevele" v.z.w., Beentjesstraat 24, 9850 Poesele

Steunend lid 1994

vanaf 1.000 fr.

Redactieraad

A.BOLLAERT - K.DE GROOTE - L.DE RUYCK - J.LUYSSAERT -
A.MARTENS - A.STROBBE

Eindredactie

J.LUYSSAERT, Veldestraat 26, 9850 Merendree

Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

Gedrukt in de Beschutte Werkplaats "Nevelland" te Nevele.

Bij de kaffoto: De windmolen te Zeveren verdween rond 1900.
(Bron: P.HUYS, Molens in veelvuldig perspectief, Gent,
1993, blz. 220).

HET LAND VAN NEVELE

maart 1994

jaargang XXV

aflevering 1

Verantwoordelijke uitgever: J. LUYSSAERT, Veldestraat 26, 9850 Merendree

INHOUD

J. LUYSSAERT, Bij deze vijftiengste jaargang 3

S. DE GROOTE,

Bijdrage tot de geschiedenis van het dorp Zeveren 5

Inleiding 5

Benaming 7

Situering 9

Bevolking 17

Historische gegevens 18

Heerlijkheden in Zeveren 28

Economische activiteiten 42

Kerkelijk leven 49

Onderwijs 63

Zeveren Slunse 65

K. DE GROOTE, "Het Land van Nevele", 1993, jaargang XXIV,

inhoudsanalyse 72

Verslagen 74

K. DE GROOTE, Catalogus van de bibliotheek van de

Heemkundige Kring "Het Land van Nevele" (67)

BIJ DEZE VIJFENTWINTIGSTE JAARGANG

Voor mij ligt het allereerste exemplaar van het *Berichtenblad van de heemkring Het Land van Nevele*, zoals ons tijdschrift toen heette. Het was een dubbel nummer en verscheen in moeilijke omstandigheden in april 1970. Een vijftigtal personen, die erin geloofden, hadden toen reeds hun eerste abonnementsgeld betaald.

In zijn *Ten geleide* hield de eerste redactiesecretaris Johan Taeldeman het allemaal nog heel bescheiden. Het tijdschrift zou een “berichtenblad” worden waarin vrij korte bijdragen van algemene aard, bibliografische inlichtingen, boekbesprekingen en een kroniek zouden worden opgenomen. Elk “berichtenblad” zou niet meer dan vijftientig bladzijden omvatten. Bijdragen van grotere omvang zouden hun plaats vinden in een jaarboek of in monografieën. Aangezien de eerste bestuursleden alleen dachten aan een bescheiden berichtenblad werd ook de technische uitvoering aanvankelijk zeer sober gehouden.

Het blad werd getikt op stencils, tijdens de middagpauze, door een medewerkster van onze bezieler professor R. Tavernier († 19.11.1992); Guido Schaeck bediende de stencilmachine waaruit elk blad onder zijn kritisch oog rolde. Toen het eerste nummer goed en wel in mekaar was gevouwen, bogen professor Tavernier en Guido zich fier over de eerste telg uit het Land van Nevele. Guido slaagde er zelfs in een echte foto op de kaft van de eerste aflevering te voorschijn te halen. Het was een technisch hoogstandje om met een stencilmachine foto's af te drukken.

Tussen jaargang één en jaargang vijftientig liggen een honderdtal tijdschriften en publicaties van “Het Land van Nevele”. Het zeer bescheiden berichtenblad werd een flink uit de kluiten gewassen tijdschrift.

Om deze vijftientigste jaargang in te zetten kozen we een zilverkleurige kaft; ook bij de medewerkers van het eerste uur is zilver-grijs vaak reeds een niet zelf gekozen kleur geworden...

Het uitzicht van ons tijdschrift is grondig veranderd. Van de stencilmachine stapten we naar een drukker; het dikke, korrelige papier veranderde stilaan in glad, glanzend papier en die ene kaftfoto van toen werd in elk nieuw tijdschrift vermenigvuldigd tot een waaier van aantrekkelijke foto's en illustraties.

Ook de aard van de bijdragen is in die voorbije jaren meegegroeid met de heemkundige kring. Reeds in 1972 verscheen een eerste monografie gewijd

aan Cyriel Buysse en in 1974 een boekje over zijn tante Virginie Loveling. Maar financieel was het uitgeven van monografieën naast het berichtenblad niet haalbaar en dat berichtenblad werd stilaan uitgebouwd tot een echt tijdschrift waarin ook langere bijdragen verschenen.

Ook al groeide het tijdschrift, het bleef en is nog steeds een blad van en voor alle leden. De redactie spoorde geïnteresseerde lezers ertoe aan om zelf artikelen te schrijven; wie moeilijk over de drempel kwam werd hier en daar een vaardige hand toegestoken. In de eerste plaats verwachtte de redactie van de medewerkers origineel werk dat steunde op opzoekingen te velde of in archiefstukken.

Jonge afgestudeerden kregen de kans om hun scriptie of verhandeling in ons tijdschrift te publiceren. Voor sommigen was dit de eerste stap in een reeks van publicaties. Medewerkers werden aangemoedigd om zich bij te scholen in het schrijven van heemkundige en historische bijdragen.

De hoge eisen die de redactieleden van meet af aan stelden hebben vruchten gedragen. We mogen nu fier schrijven dat ons tijdschrift een wetenschappelijk en geschiedkundig hoog peil haalt, vlot leesbaar is en bovendien in zijn nieuwe kleedje goed oogt.

De hoop die in de eerste aflevering van 1970 werd uitgesproken *dat dit het begin mag zijn van een lange, in kwaliteit steeds stijgende reeks* is in de voorbije vijftientig jaar stilaan werkelijkheid geworden.

Jan LUYSSAERT, Merendree

BIJDRAGE TOT DE GESCHIEDENIS VAN HET DORP ZEVEREN

INLEIDING

Tijdens de laatste tientallen jaren is het uitzicht van de dorpen in Vlaanderen grondiger gewijzigd dan de enkele eeuwen voordien.

Wegen werden geasfalteerd. De kasseien verdwenen nagenoeg uit het straatbeeld. Grote delen van de akkers en weilanden werden aangesneden voor industrieterreinen, verkavelingen en verbindingswegen. De aloude hofsteden transformeerden tot bio-industriële bedrijven. Eertijds ongerepte beken en plassen zijn dode riolen geworden.

Binnen de heimatkunde is de dorpsgeschiedenis een belangrijk onderdeel. Het is vooral een dankbaar onderwerp. Een dorp is meestal een eeuwenoude historische en sociaal-economische entiteit, waar bepaalde families generatie na generatie verbleven.

Onlangs de fusie van de gemeenten in de jaren zeventig is men de vroegere benaming blijven gebruiken, weliswaar onder de vorm van deelgemeente.

Over het dorp Zeveren verscheen, sinds het onvolprezen werk van De Potter en Broeckaert, geen globale monografie meer.

De laatste jaren publiceerde men her en der over Zeveren thematische artikels, vooral in de jaarboeken en het *Kontaktblad* van de "Kunst- en Oudheidkundige Kring van Deinze". Sinds de jaren zeventig kwam daar de heemkundige kring "Het Land van Nevele" bij die eveneens Zeveren bestrijkt.

Hetgeen volgt is niet direct het resultaat van bronnenonderzoek, maar het gevolg van een studie van secundaire bronnen en oude kaarten.

Het is de bedoeling geweest om deze en andere verspreide informatie samen te brengen. Op die manier is een soort dorpsgeschiedenis ontstaan. Zo wordt eveneens zichtbaar welke onderwerpen er reeds zijn behandeld en waar zich nog hiaten bevinden.

Het samenstellen en interpreteren van de (fragmentaire) geschiedenis van een dorp vanuit de ogen van iemand op het einde van de twintigste eeuw vertoont

Fragment van de Carte chorographique de la Belgique (1795-1796) van Louis Capitaine. Op het afgebeelde fragment staan de meeste gemeenten van het land van Nevele.
 (Bron: P.HUYS, Molens in veelvuldig perspectief, Gent, 1993, blz. 223)

sowieso een vertekend beeld. Veel bronnenmateriaal is ondertussen verdwenen. Hier moet bij lezing zeker rekening mee worden gehouden.

Tenslotte danken wij mevrouw Afra Wambeke en de heer Gilbert Van Steenkiste voor de interessante gegevens die werden bezorgd, en mijn echtgenote voor het kritisch lezen van de tekst.

BENAMING

De oudst gekende vermeldingen van Zeveren gaan terug tot in de 12e eeuw. Hieronder wordt de evolutie van de benaming opgesomd, zoals die werd aangetroffen in middeleeuwse stukken en recentere documenten (1).

Seuerne: 1123

Severne: 1146

Zeurne: 1175

Zeveren: 1247

Zeverne: 1330 en 1392

Zeveren: vanaf de 19e eeuw.

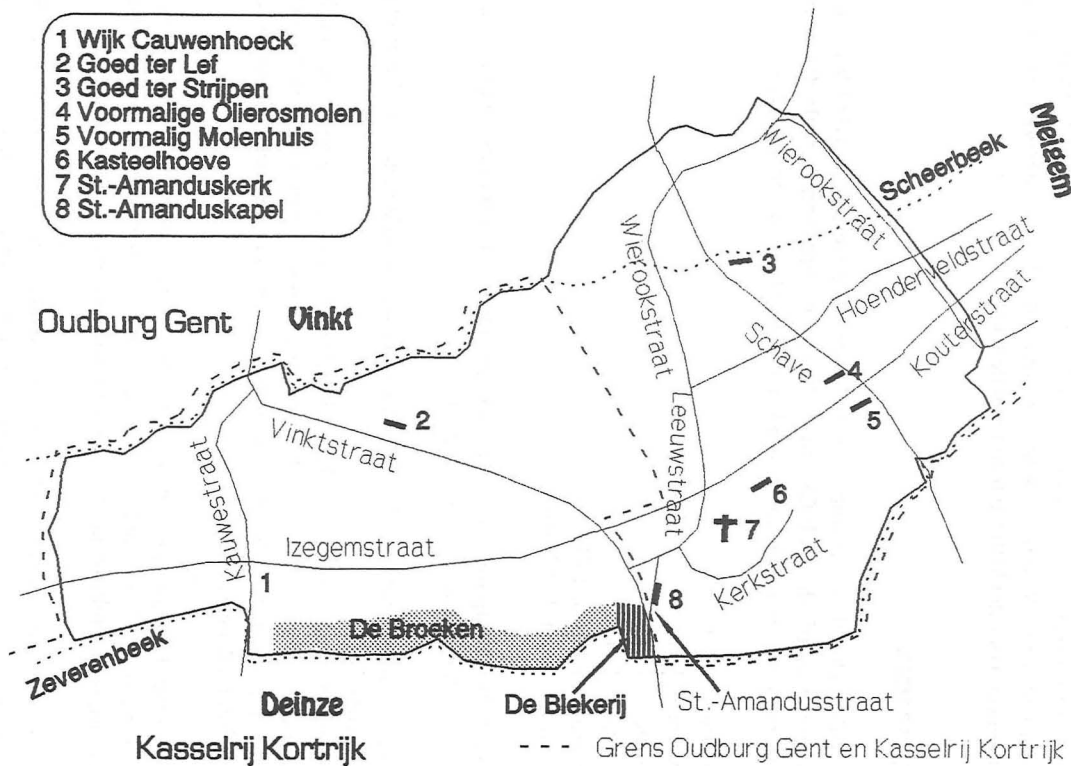
Over de benaming werden al een reeks pogingen tot verklaring gegeven (2). Het is echter bij hypothesen gebleven.

Het zou kunnen, zekerheid bestaat hierover niet, dat de naam van Keltische oorsprong is (3).

De Severn is een rivier in Engeland. Het gebeurde vaak dat de Kelten dezelfde benaming op verschillende plaatsen gebruikten. Zeveren zou misschien kunnen ontstaan zijn als een nederzetting aan de Zeverenbeek. Severn is in Engeland ook een familienaam.

We vermelden hieronder de gegevens die we aantreffen in een artikel van Tony Vanhee. Tony Vanhee (4) volgt trouwens eveneens de op het eerste zicht logische stelling dat Zeveren een hydroniem (waternaam) is.

In zijn woordenboek spreekt Gysseling zich niet uit over de betekenis van het toponiem Zeveren. Hij brengt enkel de naamsvormen Seuerne (1123) en Zeurne (ca. 1175) aan.

E.Försteman probeerde Seuerne te verklaren uit de stam “set” met betekenis “nederzetting, kamp”, zoals we het weervinden in het Angelsaksische “set” (to sit, to settle) en het Oostfriese “sete, säte”, naar het Nederlandse “zitten, nederzetting...”. Die stam “set” vindt hij in Duitse plaatsnamen als Settlage (Kreis Lingen), Settrup (Kreis Bersenbrück) of in Zellik (Vlaams-Brabant).

A.Carnoy houdt dan wel rekening met de Zeverenbeek en verklaart de naam uit het pregermaanse of Keltische savra. “Ara” duidt op het “water” en het grondwoord “sav” komt uit “seu”, wat zoveel als “stromen, filtreren, doorsijpelen” betekent, een stam die we ook in Zaventem terugvinden. Zeveren zou dus de plaats kunnen zijn “waar het water doorsijpelt, stroomt”.

Ook J.Mansion gaf een dergelijke aanduiding. Het is volgens hem een afleiding van het Keltische Sabrina en in wezen identiek met Severn, een naam van verscheidene Engelse rivieren.

Voor rechtstreeks informatie over de Zeverenbeek zelf, die wellicht vrij oud is, verwijzen we naar een volgend hoofdstuk.

SITUERING

Algemeen

Zeveren sluit via de Kouter, een lichte glooiing, enigszins aan op de verstedelijkte kern van Deinze. Door de beboste vallei van de Zeverenbeek heeft de kleine woongemeenschap toch nog een landelijk karakter behouden.

Het dorp bevindt zich in de Vlaamse zandstreek. De oppervlakte bedraagt 375 ha, waarvan 23 ha bos. Ten noorden vormt de Scheerbeek, ook Stroombeek genoemd, de grens met Vinkt en Meigem, ten westen grenst het dorp eveneens aan Vinkt, ten oosten en ten zuiden vormt de Zeverenbeek de grens met Deinze.

Deze grens was een administratieve grens tot eind 1970, toen het dorp samen met Deinze en Petegem fuseerde. De fusie gebeurde door een koninklijk besluit van 24 december 1969, bekrachtigd door de wet van 17 juni 1970 (Belgisch Staatsblad van 11 oktober 1970).

Kadasterkaart van Popp (ca. 1850-1860).

De meeste percelen van Zeveren uit die periode staan erop afgebeeld. Het dorpscentrum bevindt zich onderaan, meer bovenaan worden vermeld: Hoendersveld, Leeuwkenshoek, Schaapdries, de molen (perceel 99), de oliersmolen (perceel 227).

(Bron: P.HUYS, Molens in veelvuldig perspectief, Gent, 1993, blz. 229).

Het landschap in Zeveren is vrij vlak, 10-13 meter boven de zeespiegel, maar daalt aan de Zeverenbeek (de blekerij en de broeken) tot 7 meter (5).

Er bevinden zich in Zeveren ook twee kleine natuurlijke vijvers.

Het zijn vooreerst de moerputten, in de volksmond ook de drie gebroedersmeren genoemd, in de directe nabijheid van de Zeverenbeek.

De rietputten zijn een verbreding van de Scheerbeek. Ze worden zo genoemd omdat er zich heel wat riet in bevindt. Ze liggen tegenover het belangrijke "Goed ter Strijpen".

Vroeger werd langs de Zeverenbeek turf gestoken (huisverwarming).

Zeveren op kaarten

De oudste kaart die we onder ogen kregen was die van Vlaanderen (1540) door de bekende cartograaf Mercator. De naam Zeveren komt erop voor (6).

Zeveren wordt ook vermeld op de 17e-eeuwse kaart *Gent en omgeving* van Sanderus, maar uitgegeven door de Amsterdammer Blaeu. Ook twee wegen die Zeveren doorkruisten zijn erop aangeduid, nl. *de heirwegh comende van Thielt naar Ghendt en den ouden heirweg van Brugge naar Deynse*. Tenslotte wordt ook de *weg naar Cryswege* vermeld (gehucht tussen Vinkt en Meigem).

Op de *Carte Topographique de la Belgique* (ca. 1850) van Philippe Vander Maelen worden ook de twee belangrijkste hoeven aangeduid, m.n. het Goed Ter Lef en Ter Strijpen. In het dorpscentrum zelf vinden we de benaming *Brasserie*, wat een verwijzing is naar de brouwerij (zie hoofdstuk economie). Op de hoek van de huidige Schavestraat en de Kouterstraat is op de kaart eveneens een molen aangeduid. Wat de molen betreft, deze is ook te zien op de iets oudere topografische kaart van Oost-Vlaanderen van P. Gerard (1837) en op de Popkaart (ca. 1850-60).

Benamingen die verder zijn opgeschreven: Hoenderveldswijk, Leeuwkenshoek, Schaapdries, Cauwenhoek, Cauwbrug, Zeverenbeek of Maenbeek, Scheerbeek.

De Belgische topografische kaart van 1969-1982 vermeldt in het noorden de Scheerbeek, die blijkbaar verderop Reigersbeek wordt en de rietputten

vlakbij het Goed Ter Strijpen. In het centrum vinden we de benamingen Leeuwke, St.-Annakapel en Hoeve Oud Kasteel terug. Ten zuiden wordt de Broeken vermeld, de blekerij, de Maenbeek en de Moerputten.

De Zeverenbeek

De beek die de grens vormt met Deinze ter hoogte van Zeveren heeft daar als benaming Zeverenbeek. Ter hoogte van de uitmonding in de Leie spreekt men over Rekkeling. In Wontergem is het Maenbeek. De Zeverenbeek is via een kunstmatige waterloop verbonden met de Kaandelbeek, eigenlijk een middeleeuwse gracht rond Deinze. De Zeverenbeek wordt op oude kaarten ook als Maenbeek geschreven.

De Zeverenbeek was reeds 80.000 jaren geleden een actieve Leieloop. In onze streek bestonden er toen twee hoofdafvoergeulen naar elkaar. Een oostelijke afvoertak viel ongeveer samen met de huidige Leieloop tussen Zulte en Deinze. Een tweede westelijke geul liep o.a. langs Dentergem, Wontergem, Zeveren en zo verder door de oude Oude Kalevallei. Delen van de Mandelbeek, Vondelbeek, Goedbeek, Zeverenbeek zijn rudimentaire overblijfsels van deze oude Leieloop. Tussen die twee waterlopen bestonden allerlei verbindingen, waarvan de Mandelbeek tussen Gottem en Grammene en de Oude Kaandelbeek tussen Bachte-Maria-Lerne en Deinze nog restanten zijn.

Na de laatste ijstijd kregen de Leielopen de kans zich dieper in de zachter geworden bodem in te snijden, maar door zandophoging in de Kalevallei ten noorden van Landegem verstopte de westelijke bedding met o.a. de huidige Zeverenbeek. Hij was niet meer actief en verviel tot een systeem van plassen en meren. Satellietfoto's kunnen duidelijk de brede platte vallei aanduiden, waarin die westelijke waterloop zijn weg zocht. C-14 onderzoek van de turfslag in de depressie van de Zeverenbeek wijst aan dat de veenvorming een 2000 jaar geleden ophield (7).

Tot in de 16e eeuw had Zeveren met wateroverlast af te rekenen en recentere toponiemen verwijzen trouwens naar een drassige gesteldheid: *Goossins plasch, Leystraete, de Relinghe* (een moeras van 1.100 roeden).

Grenzend aan de Deinseseesteenweg bevindt zich naast de Zeverenbeek een uitgestrekt weideland, met een reeks parallel lopende beekjes. De aanleg

ervan dateert van 1532. Door het turfsteken werd een regelmatige waterafvoer belet en verzuurde de grond. De aangrenzende eigenaars van Deinze en Zeveren besloten daarom in de zomer van 1532 tot het delfwerk dat leidde tot de beekjes (8). De meersen langs de Zeverenbeek heten op die plaats de Broekmeersen. De naam *up den brouc* en *in Zeveren den brouc* werd reeds aangetroffen respectievelijk in 1400 en 1446. Het betekent moerassige plaats of drooggelegd moeras (9).

De laatste turfsteker, zo werd ons mondeling medegedeeld, was Camiel Buyse, die actief was in de weide van Jan De Weirt in de oorlog 1914-1918.

Het geklasseerde landschap “De blekerij”

Een deel van de vallei van de Zeverenbeek is op het gewestplan ingekleurd als groene zone. Het betreft een strook drassig weiland, doorsneden met waterlopen en een bosgebied, het zgn. broekbos. Het is laaggelegen, ongeveer 7 meter boven de zeespiegel. Alles samen gaat het om zowat 150 ha. De volledige strook is 2,5 km lang en loopt door tot in Grammene (10).

Dergelijke beekdallandschappen verdwijnen trouwens meer en meer. Ten noorden zijn er nog enkele mooie oude huisjes, gelegen tegen de bosrand. Door het gebied loopt nog een attractief wegeltje dat een mooi uitzicht geeft op het bos.

Het broekbos is nagenoeg niet te betreden. Er heeft zich dan ook een merkwaardige fauna en flora ontwikkeld. Roofvogels broeden er, en er zijn eveneens vossen gesignaleerd.

Tussen het broekbos en de Aaltersesteenweg bevindt zich een strook weiland doorsneden met beekjes, de zgn. blekerij.

Dit gebied werd bij koninklijk besluit van 24 november 1985 (B.S. 17.01.1986) als landschap de Broeken geklasseerd (fase I). De indieners van het dossier tot klassering argumenteerden dat het hier een mooie landschappelijke eenheid betrof.

Van deze geklasseerde zone heeft een klein stuk weiland een botanische waarde die uniek is in Vlaanderen (11). Het werd aangekocht door de Wielewaal Leie en Schelde en wordt onderhouden door leden van de

De vallei van de Zeverenbeek: op de voorgrond “De Blekerij” (geklasseerd landschap)
op de achtergrond “De Broeken” (groene zone op gewestplan)
(Foto Stefaan De Groot)

Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming. Hopelijk brengt de verkaveling in de Izegemstraat deze flora niet in het gedrang.

Gehuchten of woongroepen

Van oudsher bevinden er zich in Zeveren vier gehuchten: Cauwenhoek, Meerskant, Molenwijk en Hoendervelden. De Wandeling is van een recentere datum.

Cauwenhoek

De wijk "Cauwenhoek" bevindt zich op de splitsing Kauwstraat en Izegemstraat. Vroeger bevond zich daar de eeuwenoude herberg "De Spaanse Kauw". De laatste herberg "De Kauw" verdween rond 1945. De wijk lag op de kruising van de weg Gent-Izegem en de Leie-Vinkt. Op de Ferrariskaart van eind 18e eeuw lazen we *Cauwenhoeck* (12).

Wegen

Deinsesteenweg - Vinktstraat

Zeveren wordt bijna in twee stukken gesplitst door de gemeenschapsweg Deinze-Aalter die het dorp doorkruist over een lengte van 1.800 m.

Volgens A.Cassiman werd de weg gekasseid in 1853 door de betrokken gemeenten (Deinze, Zeveren, Vinkt). In 1930 werd hij rijksweg (13).

Het tracé werd vernieuwd in 1855. Over een breedte van 3 m was hij gekasseid en de overige 3 m waren zand of modder naargelang het seizoen. In 1937 kwam daar nog een betonnen fietspad bij. De weg werd in de jaren zeventig geasfalteerd.

Martin Van Haesebroeck vond de vermelding *en(de) in Zeveren de straete* daterend van 1444 (14).

De brug over de Zeverenbeek werd *de brughe vander beke* genoemd (15).

Izegemstraat

Belangrijk was de weg die liep van oost naar west, m.n. de Kouterstraat en de Izegemstraat. De oude benaming was *Izeghemse Heirweg*. Het was in de

Kapel aan de Izegemstraat.
(Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Administratie voor Ruimtelijke Ordening
en Leefmilieu, Bestuur Monumenten en Landschappen)

middeleeuwen de belangrijke verbinding tussen Gent en Izegem. Dat blijkt ook uit de aanwezigheid van talrijke herbergen en kapellen.

Kauwstraat

Vroeger was de benaming *Leyestraete*. Het was de verbinding tussen Vinkt en de Leie. Nadien werd voor het deel tussen de wijk Jeruzalem en de Wandeling de benaming Kauwstraat overgenomen, verwijzend naar het gelijknamige gehucht.

BEVOLKING

Hierna wordt de evolutie van de bevolking weergegeven gedurende de laatste eeuwen (16).

1661: 205	1880: 628	1946: 561
1712: 153	1895: 617	1961: 600
1796: 741	1906: 668	1971: 718
1829: 837	1910: 628	1981: 763
1846: 755	1920: 558	1991: 682
1857: 693	1930: 536	

De Brugse archivaris berekende voor heel Vlaanderen in 1469 het aantal haardsteden per dorp. Voor Zeveren kwam hij aan 14. Uiteraard is het niet zeker hoeveel personen in één haardstede verbleven: tien, vijftien? (17) Ruw geschat waren er in die periode dus ongeveer 200 inwoners.

Een gelijkaardig aantal inwoners in 1661 en 1712 werd eveneens bij benadering geschat door Katrien Bergé in haar werk over de landelijke dekenij Deinze.

Gedurende de volgende decennia nam de bevolking blijkbaar fors toe. Opvallend is wel dat na een piek in de vorige eeuw met 837 inwoners er een scherpe terugval komt.

De plotse daling van de bevolking in de jaren veertig en vijftig van de 19e eeuw is typisch voor het Vlaamse platteland. Eerst en vooral was er een grote hongersnood, met als rechtstreeks gevolg een hoge sterftegraad. De economische crisis lokte veel arbeidskrachten naar andere streken. Sommigen emigreerden naar de Verenigde Staten. Eén van die emigranten uit Zeveren

is pastoor Aloïs Lambert (°21.10.1820 - †Michigan 18.5.1898). Hij was één van de 54 priesters uit Vlaanderen die vóór 1900 actief waren in de Verenigde Staten (18).

Over de periode 1857 en 1938 beschikken we over heel wat gegevens van het Nationaal Instituut van de Statistiek (19).

Van 1829 tot 1895 vermindert het aantal inwoners van 837 tot 617. Vanaf dan stijgt de bevolking opnieuw tot 668 in 1906. Maar dan is er opnieuw een afname, wellicht door emigratie naar de Verenigde Staten. In 1910 wijken 71 personen uit. Daar staan slechts 37 inwijkelingen tegenover.

Het grootste aantal uitwijkelingen wordt echter genoteerd in 1920, m.n. 127 (met 58 inwijkelingen). In dat jaar vermindert de bevolking van 622 naar 558. Het is duidelijk een piekjaar, want het jaar nadien, in 1921, wijken nog 36 personen uit en in 1925 amper 13. In 1925 zijn er nog 525 inwoners in het dorp.

Pas vanaf 1960 gaat het met de populatie weer steil omhoog. De toename gedurende de jaren zestig is zelfs uitzonderlijk hoog in Oost-Vlaanderen (20), meer dan 20% op nog geen tien jaar tijd. De bevolking blijft stijgen in de jaren zeventig, maar neemt dan opnieuw af in de jaren tachtig. Het recentste cijfer van 682 werd ons verstrekt door de Dienst Bevolking van de stad Deinze.

De jongste verkavelingen in de Vinktstraat en de Izegemstraat zullen het aantal inwoners opnieuw doen stijgen.

HISTORISCHE GEGEVENS

In dit hoofdstuk werden een aantal summiere gegevens verzameld over de geschiedenis van het dorp en zijn bewoners.

Over de heerlijkheden en de hoeven wordt ingegaan in een apart hoofdstuk.

Romeinse oorsprong

De Potter en Broeckaert maakten gewag van een Romeinse consulaire munt die in Zeveren is opgedolven bij brouwer van Oost. Het was voor hen een aanleiding om te beweren dat Zeveren schijnbaar vroeg bewoond werd.

De munt vertoont langs de ene zijde het gediadeemd en gesluierd hoofd van een vrouw, met het opschrift: *Paullus lepidus Concordia*, en langs de andere

zijde, een figuur met toga en drie gevangenen, naast een zegeboog, met de herhaling van het woord Paulus.

Het is ons niet bekend waar deze munt zich nu zou bevinden.

Bestuurlijke indeling

Merkwaardig was het feit dat twee middeleeuwse bestuurlijke entiteiten bevoegd waren voor Zeveren, en dit tot de Franse periode (1792). De Bekaertwegel vormde de scheidingslijn.

Het ene gebied behoorde tot de Kasselrij van Kortrijk en het bisdom Doornik. *Severen 't Cortrijksche* was het ambtsgebied van de kastelein van Kortrijk en behoorde tot de zgn. Roede van Deinze.

Een ander deel viel onder de Oost-Oudburg in Gent en het bisdom Gent. Het werd aangeduid als *Severen 't Gentsche* of *Zeveren Oudburg*. Het gebied viel onder de invloedssfeer van het Land van Nevele.

De heren van Zeveren

Er is reeds vroeg sprake van de heren van Zeveren, zonder dat men enig verband met een heerlijkheid kan aantonen.

Een zekere Geeraard van Severne wordt reeds als getuige vermeld in een akte van de St.-Pietersabdij in het jaar 1146.

Hendrik Conscience vermeldt in zijn *Leeuw van Vlaanderen* Pauwel Van Zeveren en zijn zoon als deelnemers aan de Guldensporenslag van 1302. Laatstgenoemde sneuvelde er. Beide worden vermeld bij de edelen aan Vlaamse kant (21).

Jan van Zeveren bekleedde in 1327 een zetel in de Gentse schepenvanbank van gedeele. Een Daneel van Zeveren was in 1421 deken van de timmerlieden.

Later in 1621 was Jacob van Zeveren procureur-generaal in Gent. De hier reeds vermelde De Potter en Broeckaert omschrijven diens wapen als: *gueules à la bande d'or, chargé d'un lion rampant de sinople, armé et lampassé de gueules*.

Zeveren door de ogen van bisschop Triest

De visitatieverslagen van de Oostvlaamse bisschop Triest aan zijn parochies zijn een interessante bron van informatie. De in het latijn opgestelde verslagen werden uitgegeven op initiatief van de Leuvense hoogleraar M.Cloet (22).

Zeveren werd herhaaldelijk bezocht. Zijn indrukken zijn niet onverdeeld gunstig. Zo beklagt de bisschop er zich over dat de kerk onvoldoende is uitgerust (9.6.1625). De staat van de kerk wordt als vrij goed beschouwd, behalve bij het laatste bezoek op 27 september 1659: *Diezelfde avond bezocht ik bij valavond de kerk. Ze verkeert nog altijd in miserabele toestand en er is weinig hoop op een betere uitrusting.*

De bisschop vormt zich tevens een oordeel over de bevolking: *Ze zijn met ca. 120 en leven allen de voorschriften na* (13.6.1630). Blijkbaar is de bevolking op korte tijd gestegen want op 13 mei 1644 wordt er al gesproken over 170 paasplichtigen in Zeveren.

Elders heeft de bisschop het over een zekere Daniël Van Ooteghem, die wordt verdacht van ketterij. Ook de baljuw is niet in de smaak gevallen: *De baljuw wordt van ontucht verdacht, heeft onwettige kinderen, is slordig in zijn ambt, bekommert zich niet met de viering van de feestdagen en schijnt ongetwijfeld om te gaan met verdachten van ketterij en duivelbezwering* (9.6.1625). Hij is niet de enige, want in hetzelfde verslag lezen we verder: *De burgemeester en nog een andere persoon, die in de Leystraete voor de baljuw optreedt, zijn ook van ketterij verdacht en hebben in Deinze een straf opgelopen.*

Militaire gebeurtenissen

Door de nabijheid van de weg Gent-Kortrijk en Deinze had Zeveren heel wat te lijden onder militaire gebeurtenissen. Ook de nabijheid van het veel belegerde Deinze speelde een rol.

Vooraf de 17e en het begin van de 18e eeuw had de regio om de haverklap te maken met afbraak en plundering van woningen, omhakken van bomen en kosten door het herbergen van soldaten. Het was de periode van de oorlogen tegen de Franse koning Lodewijk XIV.

Van 1 juli tot 4 augustus 1689 verbleef een legermacht van de prins van Vaudemont in de streek. De opgeëiste middelen konden niet direct worden verzameld, waarop de burgemeester werd gegijzeld.

In 1697 wenden de schepenen en notabelen van Zeveren zich met een smeekbede tot de hogere overheid. De gemeente kon de opgedragen

oorlogslasten niet meer opbrengen, temeer daar hun eerste magistraat nog steeds in de gevangenis zat te zuchten. De velden waren verlaten, de meeste schatplichtigen waren arm of op de vlucht.

Ook tijdens de daaropvolgende Spaanse Successieoorlog, in 1708, werd het dorp gefourageerd en geplunderd, huizen werden afgebroken, de molen verdween, enz...

De Franse periode

Naar aanleiding van de Franse bezetting werd op 8 januari 1796 in Deinze een kantonbestuur samengesteld. Ook twee (blijkbaar Fransgezinde) notabelen van Zeveren zetelden in dat bestuur, m.n. B. Van Wassenhove en A. Lambert. Een Marten van Wassenhove is burgemeester van Zeveren van 1793 tot 1803. Voornoemde Antoon Lambert was daarna burgemeester van 1804 tot 1808.

Later in de Franse periode was er in de streek heel wat onrust door de wet op de conscriptie, die boerejongens opeiste voor het Napoleontisch leger. Op een bepaald ogenblik zou een groep van hen een aanval wagen op de kantonhoofdplaats in Deinze.

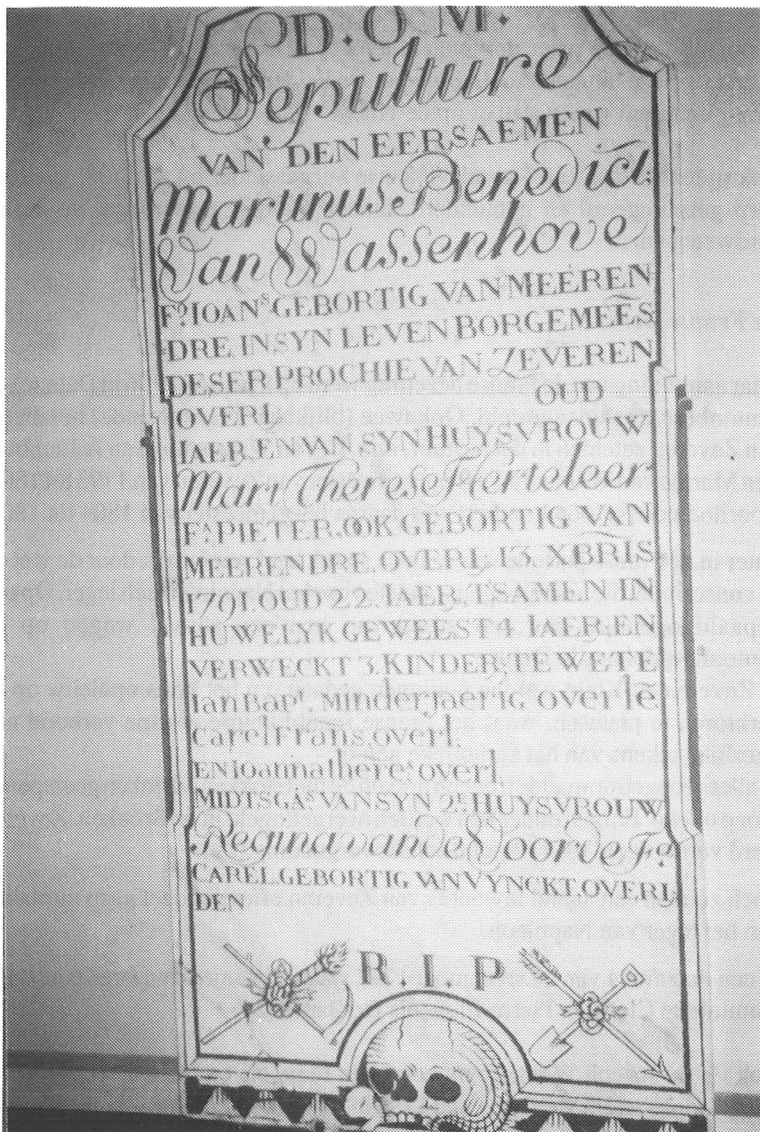
In Zeveren en Vinkt werden pogingen gedaan om het kruis opnieuw op de kerktoren te plaatsen, want het Franse republikeinse regime verbood alle uiterlijke tekens van het katholieke geloof.

In allerijl opgetrommelde troepen dreven de met stokken en rieken gewapende groep uiteen. Enigen onder hen werden neergekogeld in de Broeken. Zeveren werd veroordeeld tot 130 pond schadevergoeding (23).

Toch zouden een aantal inwoners van Zeveren effectief deel gaan uitmaken van het leger van Napoleon.

In een document van 22 september 1792 staan de namen van twee conscripts: Dominique Cleve en Pierre-François De Baere (24).

Ook Pierre Joseph Wontergem, zoon van François en Isabelle Hoste vocht voor Napoleon. Hij werd op 7 mei 1791 in Zeveren geboren en op 22 mei 1811 wordt hij in het 2e linieregiment ingeschreven, 2e compagnie, 1e bataljon fuseliers. Op 1 mei 1812 komt hij terecht in de 1e Compagnie van hetzelfde regiment. Er wordt verondersteld dat hij op 19 oktober 1813 krijgsgevangen werd genomen (25).

Marmere grafplaat van Martinus Benedict Van Wassenhove
en zijn twee echtgenotes.
(Foto Stefaan De Groot)

Elders werden nog de namen aangetroffen van vier inwoners uit Zeveren die sneuvelden.

Joseph Ferdinand Van Hee, curassier (5e cie, 1e escadron, 10e reg.) was 23 jaar toen hij stierf op 23 december 1810 *par suite de fièvre* in het militair hospitaal in Metz.

Jean Baptist van Dierendonck, fuselier (14e linieregiment, 3e bataljon, 3e cie), werd geboren in Kanegem, maar verbleef in Zeveren. Hij overleed op 3 december 1808 in het burgerlijk hospitaal van Livorno. Dit bericht bereikte Zeveren pas in 1812.

Boniface Verhues, 51e demi brigade d'infanterie de ligne (3e cie, 2e bat), overleed in 1801 in het militair hospitaal van Ancona. Ook dit bericht kwam in 1812 in Zeveren aan.

Tenslotte is er Pierre De Vos, fuselier (1e *régiment d'Anvers*), 38 jaar toen hij op 24 juni 1813 overleed in het Antwerps militair hospitaal (26).

In 1858 kregen twee inwoners van Zeveren van Napoleon III nog de herinneringsmedaille Sint-Helena. Dit ereteken werd toegekend voor deelname aan tenminste één van de veldtochten van Napoleon Bonaparte tussen 1792 en 1815. De twee gedecoreerden in Zeveren waren Philippe La Meire (1783-1859) en Romain Devos (1794-1868) (27).

Betrokkenheid bij de Deinse burgerwacht

Er bestond in Deinze een burgerwacht. Voor de laatste keer werd deze opgeroepen in de periode 1831-1832 gedurende de Belgische onafhankelijkheidsstrijd. De gemeente Zeveren leverde één compagnie. Op 5 juni 1831 omvatte deze kleine eenheid (4e cie, 3e bataljon) de volgende personen uit Zeveren: Charles Lambert, Charles De Scheemaecker, Ange Vanhoe, Charles Tijdgat, Clement Van Oost, Frans Bekaert, Charles Goethals, Emmanuel Vanhoe, Charles Begijn, Charles Buysse, Ivo Van de Walle, Pierre Verplaetse, Jan-Baptist De Keyzer, Bellarzin De Decker, Frans Heyerick, Casimir Van Damme, Eugene Almeersch (28).

Opvallend was wel dat de Deinse strijdmacht van 534 manschappen slechts over 18 geweren met bajonet beschikte!

Politiek

Vóór 1792 bestonden er geen gemeenten zoals op dit ogenblik, enkel een verzameling van heerlijkheden. De Fransen hebben dit systeem afgeschaft en de bestuurlijke indeling met gemeenten ingevoerd met aan het hoofd een burgemeester en schepencollege.

Opvallend was dat steeds dezelfde families generaties lang de politieke macht in handen hebben gehad. Namen die steeds terugkeerden waren Lambert, Van Ooteghem, Cornelis.

De eerste burgemeester van Zeveren onder het Belgisch regime was Jan Francies Van Ooteghem (1830-1844). J.B.Cornelis en J.B.Lambert waren toen respectievelijk eerste en tweede schepen.

Na 1844 werd J.B.Cornelis burgemeester.

Zij waren tegelijk de notabelen van Zeveren, die meestal op het dorpsplein woonden. Zoals elders in de Vlaamse plattelandsdorpen was het bestuur in Zeveren vooral een zaak van de belangrijkste landbouwers of bewoners van *de plaets*. De politieke strijd was er eerder één tussen families dan tussen partijen. Deze traditie bleef min of meer bestaan tot en met de fusie van de gemeente.

Armoede

Uiteraard werd Zeveren, zoals ieder dorp in Vlaanderen, zwaar getroffen door de crisis van de jaren veertig in de 19e eeuw.

In 1801 waren er 48 behoeftigen op 734 inwoners (6,54%). Voor Deinze was het aantal behoeftigen toen 11%. Dit is niet toevallig. Vóór 1800 trokken de steden de behoeftigen aan. Dorpen waren in de 18e eeuw iets welvarender. Maar de crisis in de eerste helft van de 19e eeuw, die vooral de thuisarbeid trof, dompelde dan weer de dorpjes in grote ellende, terwijl de steden er dan wat beter aan toe waren wegens de beginnende industrialisatie.

In de periode 1840-1847 telde Zeveren 755 inwoners. Daarvan waren er 141 behoeftigen, wat neerkomt op 18,67%. Zij konden zich wenden tot het weldadigheidsbureau. In Zeveren beschikte dat bureau over nogal wat middelen, zijnde 9,5 fr. per persoon. In Vinkt was dat slechts 1,04 fr. (29).

Eerste Wereldoorlog

In totaal zullen gedurende de Eerste Wereldoorlog 22 inwoners uit Zeveren deelnemen als militair in het Belgische leger.

Vier van hen sneuvelden: Baziel De Cuyper, Karel Van Overbeke, René Van den Bulcke en Theophiel Everaert. Verder werden 23 personen opgeëist.

Op het einde van oktober 1918 werd het dorp naar verluidt bestookt met artillerie, waarbij de kerktoren werd beschadigd.

Tweede Wereldoorlog

Tijdens de Leieslag in mei 1940 lag Zeveren vrij centraal in het oorlogsgebeuren, maar bleef toch gespaard van slachtpartijen onder de burgerbevolking zoals gebeurde in het naburige Vinkt, Meigem en Deinze. Dat heeft wellicht veel te maken met het feit dat de in Zeveren gelegerde Ardeense Jagers zich in het heetst van de strijd hebben teruggetrokken, en op die manier straatgevechten werden vermeden.

Over het verloop van de gevechten in en rond Deinze wordt een bijna minutieus verslag gegeven door Tony Vanhee in diens werk *In de greep van het geweld* (30).

We beperken ons dan ook tot een korte samenvatting waarbij we dankbaar gebruik maken van dit onvolprezen werk.

Op 22 mei 1940 installeerden de Ardeense Jagers kanonnen in de nabije omgeving van de Kauwe. Het zou vooral dit geschut zijn dat de Duitse troepen blokkeerde in het centrum van Deinze. De Belgische granaten verhinderden dat zwaar materiaal over de vaart werd gebracht. De gefrustreerde Duitse troepen dreven daarom aan de Leiebrug een groep burgers voor zich uit. Eén granaatinslag doodde bijna dertig personen.

Ook vanuit de Kerkstraat werd door de Ardeense Jagers dagenlang gevuurd met veldartillerie. Het is één van de weinige ogenblikken dat de Duitse Blitzkrieg (even) stopte tijdens de achttiendaagse veldtocht.

De eerste aanvallen boven het grondgebied van Zeveren kwamen er op 23 mei door Duitse gevechtsvliegtuigen. Zo doodde de Luftwaffe 2 à 3 Belgische

Oorlogsslachtoffers.
Gedenkplaat tegenover de kerkingang.
(Foto Stefaan De Groot)

soldaten in de Processiestraat. Bestookt door deze luchtaanvallen zochten vele groepjes soldaten beschutting in de Broeken in de buurt van de Zeverenbeek.

Later kreeg de Luftwaffe steun van de in de buurt van Deinze-centrum geïnstalleerde Duitse artillerie. Toch had de in Zeveren opgestelde Belgische veldartillerie op 24 mei nog een zeker overwicht. De Duitse opmars, het betrof hier de 56e divisie uit Saksen, kwam er door tot stilstand in Deinze-centrum.

Pas op 25 mei werden de Ardeense jagers voorgoed verdreven uit het centrum van Deinze. Ze nestelden zich aan de overkant van de Leie en in de omgeving van het vccvoederbedrijf Dossche.

Dezelfde dag startten de schermutselingen in de nabije omgeving van Zeveren, waar zich het 5e regiment Ardeense Jagers had geïnstalleerd (hoofdkwartier in de voormalige jongensschool in de Vinktstraat).

De Duitsers rukten in de voormiddag op vanuit Vosselare, waar ze het Schipdonkkanaal waren overgestoken. Voorlopig werden de oprukkende Duitse infanteristen teruggeslagen en bleef het dorp in handen van de Ardeense Jagers. Hoewel sommige eenheden hardnekkig weerstand boden, gaven tegelijkertijd zich ook duizenden Belgische soldaten over.

De Duitsers zetten echter in de namiddag de aanval op Zeveren in vanuit Noorderwal (samenvloeiing in Deinze van de Leie en het kanaal van Schipdonk). 's Avonds trokken de Ardeense Jagers zich uit Zeveren terug om een dreiging van totale omsingeling te vermijden.

Op 26 mei werd nog even stand gehouden op de nieuwe linie (de spoorwegbrug in Grammene, het gehucht de Wandeling Zeveren en het centrum van Vinkt) maar later op de dag trok men zich verder terug.

Hoezeer de Duitsers buiten hun zinnen waren door deze onverwachte en hardnekkige weerstand bewezen de gebeurtenissen in Vinkt en Meigem.

Iemand als René De Geest, die tussen de wijk Hoendervelden en café Den Haan woonde, had verschrikkelijk veel geluk. Hij werd ervan beschuldigd een spion te zijn. Er werd hem een kogel door het hoofd gejaagd in de hoeve van de familie De Smul. Hij overleefde echter deze aanslag dank zij dokter De Caluwé uit Deinze die hem maandenlang verzorgde.

Pas op 27 mei verlieten de laatste Ardeense Jagers de wijk de Kauwe. De Duitsers gebruiken hier ook de tactiek van de gijzeling. Uit de herberg de Kauwe werd de familie Honoré De Grootte-Rachel Dhaene gegijzeld en uit een naburige woning het gezin Maurice Barbier-Van Hauwaert. Beide gezinnen hebben een baby bij, zijnde respectievelijk Firmin Barbier en Juliette De Grootte. Zij moesten richting De Bek voor de Duitse soldaten lopen. De Ardeense Jagers bevonden zich echter reeds in Aarsele, zodat de gegijzelden er met de schrik vanaf kwamen.

Toch vielen er tijdens de Leieslag wel degelijk slachtoffers onder de bevolking van Zeveren.

Op 27 mei 1940 lieten drie inwoners van Zeveren het leven in de kerk van Meigem. Het waren Evarist Spiessens, Georges Van Hoe en René Dhont. Dramatisch ook was de executie van de familie Pieters in Vinkt op 28 mei. Het betrof Oscar Pieters en zijn twee zonen Roger en Herman (31). De familie bewoonde de voormalige herberg De Wandeling, op de steenweg tussen Zeveren en Vinkt.

HEERLIJKHEDEN IN ZEVEREN

Op het grondgebied van Zeveren bevonden zich de hofsteden van vier heerlijkheden.

Wat is een heerlijkheid?

Een heerlijkheid (32) is een deel van een territoriaal vorstendom waarover iemand uit eigen naam overheidsrechten uitoefent onder het gezag van een vorst. Die iemand wordt doorgaans heer genoemd. Op die manier werd er gesproken van de heer van Nevele, de heer van Zeveren, enz. De heer oefent die overheidsrechten niet uit namens de vorst, als ambtenaar of afgevaardigde, maar wel uit eigen naam, als bezitter van rechten. Het zijn de justitierechten die het kenmerk uitmaken van een heerlijkheid.

De plaatselijke heren beschikten echter nog over tal van andere rechten: bv. jacht- en visrecht, recht van veer, tol, recht van windvang, hand- en spandiensten.

De schandpaal van Zeveren is eigenlijk een overblijfsel van de heerlijke

rechten die een dorpsheer had. Wanneer de heer vond dat aan de verplichtingen niet werd voldaan of in het geval van een andere wandaad, dan verscheen de betrokkene voor de schepenbank of de vierschaar. Een vorm van straf kon zijn dat de betrokkene aan de schandpaal werd vastgeketend of gebonden.

Tot de heerlijkheid Zeveren van na 1577 behoorden de drie justitiegraden en de gewone heerlijke rechten, uitgezonderd: *de jagherie, swart end root, ooc uurghedaen den clockslach bede, ressort, billoen, octroyen, legitamatiën, remissen ende alsulke andere conditiën, dependerende van rechte, van regule ende souveraineteyt*. Deze rechten waren immers voorbehouden aan de vorst. Behoorde ook aan de graaf *recht der beste hoofden en 's graven lijvenaars*.

Voor de toenmalige heren betekenden de heerlijke rechten een enorme macht tegenover de gewone dorpelingen. Daarnaast zijn er de belastingen of zgn. tienden.

In het Zeveren van de 18e eeuw zijn er 6 tiendeheffers: het kapittel van St.-Baafs, de pastoor, de kerkraad, de abdis van St.-Godelieve in Brugge, de heer van Zeveren en de heer van Idewalle. Dit betekent dat de dorpelingen een groot deel van hun opbrengst moesten afstaan.

Toen de Franse revolutionairen na hun verovering van de Zuidelijke Nederlanden in 1792 deze heerlijke rechten afschaften, betekende dat een echte breuk met het verleden.

Naast de hieronder vermelde heerlijkheden bevonden er zich bezittingen van verschillende andere heerlijkheden. We vermelden hier vooral de heer van Nevele, die in de streek een zeer sterke positie had uitgebouwd. Hij bezat 17 lenen in Zeveren (33). Het cijfer dateert van 1469.

De heerlijkheid Ter Meersch of Ter Vaalt

De hoeve is thans verdwenen, maar was in de middeleeuwen een belangrijk goed en een eigendom van de graaf van Vlaanderen.

In het Middelnederlands betekent vaalt (*vaelde, vaelt*) omheinde ruimte of erf (vergelijk met mestvaalt).

**"De Kasteelhoeve", voormalige zetel van de
heerlijkheid Zeveren en Ter Vaalt.
(Fotoarchief Land van Nevele)**

Volgens het landboek van Zeveren (1661) dient de hoeve te worden gesitueerd in de buurt van de huidige Kouter en Molenstraat. Van een goed met een zekere oppervlakte is daar nu geen spoor meer te bekennen. Mogelijk is het bedrijf dus vroegtijdig verdwenen of onderging het een verandering van naam. In dit laatste geval zou de niet zo ver afgelegen “Schaapshoeve” eventueel in aanmerking kunnen komen. Zekerheid daaromtrent bestaat er echter niet, gezien het ontbreken van gegevens (34).

Het goed bestond reeds op het einde van de 14e eeuw (35). Het oudste document is een huurcontract opgenomen in het jaarregister van Gent van 1393. Daarin wordt de volgende uitleg verschaft: *Tgoet ter Meersch gheleghen bij Deinse in de prochie van Zeverne, groot twee ende viertich bunre hondert ende neghen en vijftich roeden onder lant ende meersch* (36).

Op 27 december 1393 gaf de toenmalige eigenaar, Robrecht, een bastaardzoon van de vorst, het in pacht aan Jacob van den Gavre en diens vrouw Katelijne. Een andere akte uit datzelfde jaar spreekt die gegevens echter tegen. Daarin is er sprake dat het goed toebehoorde aan Jan de Meyere, gehuwd met Lysbette Danckaert. Bij het overlijden van zijn echtgenote kreeg de man een levenslange rente op het goed dat door de vrouw in het huwelijk was meegebracht en later terug weer naar haar erfgenamen moest gaan.

Een pachtcontract dat in 1530 werd opgemaakt toont aan dat de oppervlakte slechts geringe wijzigingen onderging. Eigenaar was toen Lodewijk van Vlaanderen, heer van Praet, die de hoeve verhuurde aan Jan van de Velde *ghezeit Wingaert* die jaarlijks 30 ponden aan huur moest betalen. Vóór hem was een Joos Vanpamele de uitbater geweest.

Nog een verpachting werd geregistreerd op 16 november 1538 en heeft het over Adriaan De Cleerc en Jehanne Baudoncx als pachters. Zij dienden al 36 ponden te betalen. Dezelfde heer van Praet werd nog als eigenaar vermeld.

Wat er nadien gebeurde is niet duidelijk. In 1562 wordt het goed in beslag genomen door Filips II, koning van Spanje. Een mogelijke reden is de sympathie voor de protestanten vanwege Cathera Van Boetzelaer, de vrouw van de heer van Praet.

Jan Looms, baljuw van Vlamertinge en Elverdinge werd belast met de verhuur van het goed. Dit gebeurde na het afkondigen van de kerkgeboden aan

de meestbiedende. Het was een zekere Geraard Lambrecht die 42 ponden bood (Rijksarchief Gent, Raad van Vlaanderen, 978 f. 98) (37). Hij liet de hoeve na aan zijn dochter Jozijne Lambrechts.

Samen met de heerlijkheden Elverdinge, Vlamertinge en Spiere behoorde Ter Vaalt tot 1577 tot de wetachtige kamer van Vlaanderen.

Filips van Spanje verkocht, uit geldnood, het goed in 1577. Bovendien werd de heerlijkheid samengevoegd met de heerlijkheid Zeveren, die beide afhankelijk werden gemaakt van de Oudburg Gent.

Volgens andere gegevens werden de beide heerlijkheden in 1577 gekocht door *Pieter de Bevere, raedt van Staeten* voor een bedrag van 4.580 pond. Zeveren en Ter Vaalt werden verkocht *met expresse conditie ende bespreck dat de voorseide twee heerlicheden van Zeveren ende vander Mersch gheseyt Ter Valet met huerlieden toebehoorten zullen gheuniert wesen ende tsamen blijven een leen ende heerlichede ghehouden vanden voorsieden Ouderburch van Ghendt* (38).

Dat de hoeve tot de heerlijkheid van Zeveren behoorde bewijst het landboek van 1661, waarin beschreven staat: *Item de zelve mevrouwe van Zeveren twee gemeten lants daer den meulenaers huys ende meulen op staen - oost de dreve vanden goede ter Vaelt, zuijt de voorgaende partije, west dheer Egidius Wachmans, ende noort den herwech groot 600 R.*

Er is in het verleden enig onderzoek gedaan naar het bestaan van een kasteel in die buurt. Overleveringen hadden het over een kasteel in de omgeving van de moerputten (39). Wat men vond waren schriftelijke verwijzingen naar een motte in de buurt van de hofstede Ter Vaalt.

Een motte is een natuurlijk of kunstmatige verhevenheid waarop een kasteel of een grote hoeve stond, omgeven met water.

Iets dergelijks kwam in de vroege middeleeuwen meer voor. Ook de lenen Ten Walle en Ten Lootschen op het grondgebied van Zeveren hadden een omwalling.

De *oude mote*, toen reeds verdwenen, wordt nog vermeld in het landboek van 1661.

Er is merkwaardig dichtbij nog sprake van een andere hoeve Ter Vaalt, maar

dan op het grondgebied van het vroegere Deinze, namelijk in de buurt van de veefokkerij van De Bel aan de Oudebrugsepoort (40).

Een uitdrukking: *alsoe men gaet ter vaelt waert* dateert uit 1461.
Of er een verband bestaat met de motte in Zeveren is niet duidelijk.

De heerlijkheid Zeveren

Naast de heerlijkheid Ter Vaelt of Ter Meersch bevond zich in de middeleeuwen in het centrum van het dorp nog een grote pachthoeve.

Volgens De Potter en Broeckaert werd dit *'t goed 't severin*, op 6 maart 1187 door Rogier, kastelein van Gent, als gift geschonken aan de priorij van Papinglo. Deze priorij was zelf een stichting van de Gentse Sint-Baafsabdij. De schenking gebeurde wel als voorwaarde dat Sint-Baafsabdij er een altaar (kerk) zou oprichten en een priester benoemen. Deze diende er alle dagen voor het zieleheil van Rogier en zijn vrouw Margaretha een mis te lezen.

In het jaarregister van 1494 wordt opnieuw het *tgoet Severin bi Deinze* vermeld, met als oppervlakte 21 bunder en 100 roeden.

De pachthoeve kreeg na verloop van tijd wellicht de status van dorpsheerlijkheid. Als leenmannen worden halverwege de 16e eeuw de heren van Meulebeke genoemd, uit het geslacht de Beer, o.a. Karel de Beer. Er is dan al sprake van de heerlijkheid Zeveren.

Nog in 1577 maakte de heerlijkheid deel uit van het koninklijk domein. Fillips II van Spanje gaf de opdracht de heerlijkheid te verkopen om de oorlogsschulden te delgen. Zij werd eerst verkocht aan een zekere Sijmoens en later, voor 4.850 pond Vlaamsch, aan Pieter van Bevere.

Hij kocht ook Ter Meersch en verenigde ze in een nieuwe heerlijkheid Zeveren, waarover hij tevens de rechtsmacht in drie graden en een aantal heerlijke rechten verwierf. De heren van Zeveren gingen wonen op de hofstede van de heerlijkheid Zeveren.

Volgens een oorkonde van 1615 behoorde de heerlijkheid toen, bij koop, aan Jacob de Caluwaert, die het in 1625 aan zijn oudste zoon Willem opdroeg. Anna-Maria de Caluwaert, dochter van voornoemde Willem en van Catharina

de Vuldere, volgde haar vader in de heerlijkheid van Zeveren op en bracht ze in 1649 door haar huwelijk met Nicolaas-Ignaas de Beer, terug in het bezit van de heren van Meulebeke.

Deze Nicolaas-Ignaas de Beer, zoon van Adriaan, oefende het ambt uit van hoogbaljuw van Gent, en was daarbij kolonel in het leger van de koning van Spanje. Het was voor hem dat koning Philip IV van Spanje in 1655 de heerlijkheid van Meulebeke verhief tot baronie. Eén van zijn titels was "heer van Zeveren".

Hij overleed in 1660 en werd opgevolgd door zijn zoon Kaspar-Ignaas de Beer, die huwde met Catharina-Elisabeth Morre.

Na de dood van Kaspar-Ignaas de Beer, kwam de heerlijkheid Zeveren in 1728 in handen van zijn zoon Philip, schepen van de Keure in Gent in 1708. Hij huwde achtereenvolgens Maria-Anna van Overloop in 1706 en in 1722 Joanna-Regina de Peelaert.

Zijn erfgenamen boden de heerlijkheid op 26 april 1775 te koop aan. Koper was Filip Jan Maurits de Heems-Pattijn, kolonel in het Oostenrijkse leger.

Als laatste heer van Zeveren vinden wij G.J.Mauhood-De Pattijn, een Engelsman, die hier echter in armoede leefde en in 1824 het dorp verlaten heeft. Waarschijnlijk is hij naar Engeland teruggekeerd.

In de 19e eeuw werd de kasteelhoeve bewoond door de familie Cornelis, die verschillende burgemeesters leverde. Sinds 1913 is de hoeve eigendom van de familie Verwilt.

De hoeve is nog steeds in gebruik. In het woonhuis geschiedde in 1786 een belangrijke verbouwing. Er is een schouw in Lodewijk XVI-stijl. Haaks erachter bevinden zich de verbouwde, voormalige koetshuizen (42).

De heerlijkheid Ten Bossche

De Odevaeres waren de bezitters van de heerlijkheid Ten Bossche gedurende de 18e eeuw.

De heerlijkheid strekte zich ook over Aarsele, Deinze, Vinkt en Wontergem uit. De hoeve bevond zich wel op het grondgebied van Zeveren.

Als heer van Ten Bossche is Lieven-Frans Odevaere bekend, griffier van het land van Nevele, overleden op 28 september 1719, na een huwelijk te hebben aangegaan met Anna de Potter, weduwe van Jan Ruylof. Zij overleed op 19 november 1751.

Engelbert-Marten Odevaere, raadspensionaris en griffier van 't Vrije van Brugge, overleed op 18 januari 1765, na getrouwd te zijn met achtereenvolgens Agneta-Francisca Soenens en Maria-Joanna Ingelbrecht.

Uit dat tweede huwelijk werd Engelbert-Jozef-Nicolaas Odevaere geboren, die consul van Denemarken werd en ontvanger van de provincie West-Vlaanderen. Hij huwde in Brugge met Joanna-Jacoba Wibbo, dochter van Jacob en Maria-Anna van Severen. Hij overleed in Oostende op 15 juni 1795. Zijn vrouw overleefde hem tot 1842.

De heerlijkheid van Ten Bossche bestond, blijkens de *Gazette van Gend* van 12 september 1768 uit *eene schone hofstede, met het huys, schuere, stallen ende voordere edeficiën, boomen, hagen, drooge ende groene cattheylen daerop staende ende medegaende, gestaen ende gelegen binnen de prochie van Severen, by Deynse, groot onder boomgaerd ende medegaende gronden, alle by elkanderen, tsaemen omtrent elf bunderen, in pachte gebruyckt by Joannes en de Marie de Clercq, ten 52 pond gr. 's jaers, boven alle lasten; voorders behoorende de voorseyde heerlykhede van Ten Bossche vele heerelycke renten, betrekkende op menigvuldige gronden van erven, binnen de prochien van Severen, Deynze, Vinckt, Aerseele en daer omtrent, alsmede den 15den pening van markgeld, ende den 10den penning van differente achterleenen, daarvan gehouden, hebbende eene volle bank van eenen baillu en zeven schepenen* (43).

Op het grondgebied van Deinze, in de buurt van de Vaartlaan, bevond zich het thans verdwenen goed Ten Bossche (44). Ook hier is niet duidelijk of er een verband bestaat met de heerlijkheid in Zeveren. Het gebeurde in ieder geval vaker dat in eenzelfde regio bepaalde hoeven eenzelfde benaming hadden.

De heerlijkheid Leystraete

Op het grondgebied van Deinze, Zeveren (wijk Kauwhoek) en Vinkt strekte zich de heerlijkheid Leystraete uit, die niet wordt vermeld bij De Potter en Broeckaert. Het betrof hier een leen van de heerlijkheid Hondschote in Gullegem dat zelf de status van heerlijkheid had gekregen (45).

Voor deze rentegronden had Hondschote een afzonderlijke vierschaar, geheten ter Leystraete. Ook werd jurisdictie uitgeoefend over de herberg De Spaanse Kauw (zie verder).

In 1569 was Josse Ghusse (Ghuus, Guus) de heer van de heerlijkheid Leystraete in Zeveren. Hij werd wegens calvinistische sympathieën voor de Raad van Beroerten gedaagd. Samen met zijn echtgenote Jossine Bliecks werd hij verbannen (46).

Andere lenen

Naast de genoemde heerlijkheden bevonden zich nog een aantal belangrijke hoeven in Zeveren. Het betrof in een aantal gevallen lenen van andere heerlijkheden. Zo ressorteerden in 1460 en 1750 respectievelijk 14 en 19 lenen onder de heerlijkheid Nevele (47).

Goed ter Beken

Het Goed ter Beken is een niet meer te situeren hoeve die in leen werd gehouden van de heer van Nevele. Ze wordt reeds vernoemd in een document van 1349 (48).

Het Ganzenleen

De Potter en Broeckaert hadden het over het Ganzenleen dat de heer van Nevele jaarlijks twaalf ganzen en twee derde van een gans moest opbrengen.

Goed te Heirens

Te Heirens is een vervorming van de oude familienaam goed 't Severin, die reeds in 1494 voorkomt en betrekking heeft op een familienaam (49).

Goed te Herlebout

Dit goed is een niet meer te situeren landbouuitbating. Ze is bekend door registers van de Keure in Gent, waar ze in 1483 vermeld wordt met een oppervlakte van 10 bunder (50). De Potter en Broeckaert hebben het over Herlebant.

Goed ter Lef

Op een aantal 19e-eeuwse kaarten wordt expliciet het Goed ter Lef vermeld. Het betreft waarschijnlijk de hoeve die nu wordt bewoond door de familie Standaard, vlakbij de Vinktstraat.

Goed te Lootschen

De Potter en Broeckaert hebben het in hun artikel over het Goed te Lootschen dat in 1620 aan Frans Baert, griffier van de stad Gent, toebehoorde (51).

Over dit Goed te Lootschen is een topografische verklaring bekend (52). Lootse komt van Locin (966) en Loceka (990-1035).

Goed te Pennincx

Er is een verband met een familienaam. Het goed was gelegen op de grens met Vinkt. De Potter en Broeckaert vermelden dat het goed in 1460 eigendom was van Catharina Lachengioen, die gehuwd was met Jacob van den Abeele. Ook de familie De Cerf wordt in deze bron nog als bezitter aangeduid.

Volgens een document van 1527 had de hoeve een oppervlakte van 40 bunder, waarvan er delen gelegen waren in Vinkt en Nevele. Eigenaars waren dan Pieter en Claeys de Rycke. De pachter was Gillis de Weert en hij moest jaarlijks 100 carolus aan huur betalen.

Toen het in 1772 openbaar verkocht werd was de oppervlakte verminderd tot 27 bunder (53).

Goed ten Plasse

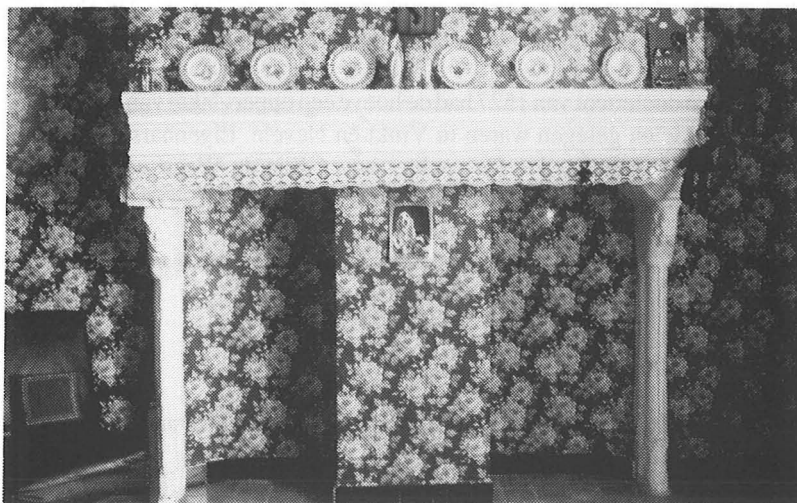
De hoeve wordt vermeld in 1630 en had dan een oppervlakte van 1.000 Gentse roeden (54).

Goed ter Strijpen

Net zoals ter Lef wordt het Goed ter Strijpen, bewoond door de familie Van Wonterghem, op heel wat topografische kaarten vermeld. De hoeve wordt

Goed ter Strijpen.
(Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Administratie voor
Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu, Bestuur Monumenten
en Landschappen)

Gotische schouw in het Goed ter Strijpen
(Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Administratie voor
Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu, Bestuur Monument
en Landschappen)

gedeeltelijk omgeven door de Scheerbeek. Het woonhuis bezit een gotische schouw.

Goed ter Walle

De naam verwijst naar een omwalde hoeve. Het Goed ter Walle wordt reeds in 1460 vermeld. Het behoorde toe aan de heerlijkheid van Nevele (55). Het had toen een oppervlakte van 7 bunder.

Volgens De Potter en Broeckaert was het goed in 1460 eigendom van Joos van der Meersch van Nevele, en nadien beurtelings van Roeland, Louis en Martin van der Meersch. Het goed had toen een oppervlakte van 10 bunder. In 1544 verhuurde de eigenaar Martin van der Meersch het goed aan Lauwereins Speeckaert.

Een akte van 1560 vermeldt dat de hoeve enerzijds toebehoorde aan de erfgenamen van Godewal Fierens en anderzijds aan de intussen toch wel stokoude Johanna vanden Damme, weduwe van Louis van der Meersch.

Tenslotte volgde in 1586 de publieke verkoping van het goed. Er is dan nog sprake van *een mote* die echter niet behuisd was. De eigenaar, Joos vanden Heede, moest tot verkoop overgaan omdat hij diep in de schulden zat. Vóór hem had de hoeve nog toebehoord aan Boudewyn Oudegheerst, gewezen hoogbaljuw van het Land van Nevele.

De bezitter van dit leen had het recht een baljuw aan te stellen en genoot de gewone heerlijke privileges. Toch blijkt volgens bepaalde bronnen de hoeve na 1460 te zijn verlaten. Andere verwijzingen in die zin zijn te vinden in 1495 en in 1586 waarbij er sprake is van een onbehuisde *mote* (56).

In het landboek van Zeveren van 1661 worden de oude en de nieuwe hofstede Te Walle vermeld (57).

Andere hoeven

Daarnaast waren er enclaves, eigenlijk hofsteden, van de heerlijkheden Te Wierickx, Ter Spelt, Te Roodonk. Het betreft hier hofsteden van heerlijkheden gevestigd buiten het grondgebied van Zeveren. Zo bevonden Ter Spelt en Te Roodonk zich in Vinkt en Te Wierickx in Grammene

De Wierookstraat in Zeveren, op de grens tussen Vinkt en Meigem, verwijst naar het Goed Te Wierickx in Vinkt.

Rechtspraak

We vertelden reeds dat het kenmerkende van een heerlijkheid de rechtspraak is. In het graafschap Vlaanderen werd het onderscheid gemaakt tussen hoge rechtspraak, middele rechtspraak en lage rechtspraak.

De hoge rechtspraak omvatte alle criminele of civiele zaken, met de volgende bestraffingen: lijfstraffen, boeten, verbanning, confiscatie van goederen.

De middele rechtspraak was het recht van put en galg.

De lage rechtspraak tenslotte omvatte het recht van erfenis en onterfenis van gronden.

De heer sprak zelf geen recht. Dat gebeurde door een leenhof (zeven leenmannen) of een schepenbank (vierschaar).

De heerlijkheid had ook een ambtenaar, namelijk de baljuw, die optrad als vertegenwoordiger van de heer. Zo vermelden De Potter en Broeckaert een lijst van baljuws van de heerlijkheid Zeveren. De oudst vermelde is Jan Boelare van 1674 tot 1700.

De baljuw is een vertegenwoordiger van het vorstelijk gezag in steden en heerlijkheden. In de vroege middeleeuwen was dit de graaf van Vlaanderen, later ook Bourgondische en Habsburgse vorsten. Hij genoot een wedde en was aan controle onderworpen. De baljuw regelde aan de ene kant het bestuur van de heerlijkheid, maar had ook een belangrijke functie als voorzitter van de vierschaar en als vervolgingsambtenaar.

De eigenlijke rechtspraak gebeurde dus door het reeds vermelde leenhof, maar doorgaans door een schepenbank. De schepenen waren bevoegd over het volledige grondgebied van de heerlijkheid. Tevens werden door de schepenen tal van overeenkomsten en verbintenissen gesloten en geregistreerd. Zo waren zij eveneens de oppervoogden van de wezen. Samen met de baljuw regelde zij het bestuur en waren verantwoordelijk voor de openbare orde.

De schepenbank was voornamelijk samengesteld uit vertrouwelingen van de heer, doorgaans de notabelen en de grooteigenaars. Zij werden voor het leven benoemd.

Uit deze schepenbank groeide de latere functie van burgemeester, in het ancien régime eigenlijk de eerste schepen. De door De Potter en Broeckaert oudst vermelde burgemeester van Zeveren is Frans Van Verdegheem (1674).

Een schepen werd voor het leven benoemd. Tevens werd deze functie doorgegeven binnen dezelfde families, wat een machtsconcentratie teweegbracht die eeuwen kon voortduren.

Wat Zeveren betreft, is het zo dat de heerlijkheid de hoge, middele en lage justitie werd verleend. Verder kreeg de heer van Zeveren alle boeten en rechten die zo een heerlijkheid toebehoren als *recht van confiscatie, tolvout* (58), *bastaert* (59) *ende stragiers goedingen* (60), *marckghelt, vogelrie, visscherie ende jagherie* (61).

De vierschaar van de heerlijkheid van Zeveren was gesitueerd recht tegenover de herberg "Het Leeuwken".

Een vierschaar verwijst naar de opstelling van de banken, meestal onder een grote boom, vaak een linde.

Er bevond zich, zoals reeds vermeld, eveneens een schandpaal in Zeveren, die door het gemeentebestuur van Zeveren in 1935 werd geschonken aan het Museum van Deinze en Leiestreek.

Hij stond jarenlang in de gang van het voormalige museumgebouw. Het deel van het voetstuk waarin de paal stond werd pas na de Tweede Wereldoorlog teruggevonden.

De andere ornamenten zijn verdwenen. Bovenaan zijn er normaal halsringen en op 70 cm hoogte kleinere ringen om de handen vast te binden. Eerst stond de schandpaal op het dorp, later op het gehucht de Kauwenhoek.

Op zon- en feestdagen werden misdadigers aan de schandpaal vastgebonden en geselsd in het openbaar. Volgens een anekdote was de laatste persoon die aan de schandpaal stond, halverwege de vorige eeuw, een bewoner van de Schaapdries die zijn hoeve in brand had gestoken (62).

De schandpaal zal na de werken aan het dorpsplein opnieuw in Zeveren terechtkomen en op het kerkplein worden geplaatst (63).

ECONOMISCHE ACTIVITEITEN

Landbouwactiviteiten

Zeveren was een landbouwgemeente. Volgens De Potter en Broeckaert waren er in 1856 151 hoeven. Het betrof vooral kleine hoevetjes, twee van 25 tot 55 ha, drie van 20 tot 25, twee van 15 tot 20 en zes van 10 tot 15 ha. In 1974 bedraagt het aantal hoeven nog 63 (64).

Naast deze boerderijen zijn er in Zeveren nooit bedrijven van grote omvang geweest.

Lijnwaadnijverheid

Opvallend tijdens de vorige eeuw was de aanwezigheid van ongeveer honderd weefgetouwen, dus ongeveer één per woning. Het cijfer dateert van 1834. Een vroeger cijfer, dat dateert van 1792, vermeldt 48 weefgetouwen.

Het afgewerkte linnen werd op de naburige markten verkocht. Sinds 1820 vooral op de toen (her)opgerichte lijnwaadmarkt van Deinze, die bestond tot 1860.

Het stadsbestuur van Deinze bevorderde deze markt o.a. door het geven van beloningen aan de personen die het meest verkochten. In 1827 kreeg Frans Strobbe uit Zeveren een kiel (65).

Deze huisnijverheid verdween grotendeels door de economische crisis in de jaren veertig en vijftig van de vorige eeuw.

Nog tot de Tweede Wereldoorlog werkten de meeste mensen in het dorp zelf. De hoeven hadden één of meerdere meiden of knechten.

Op dit ogenblik is Zeveren een forensendorp. De mensen pendelen voor een deel naar het naburige Deinze.

Windmolen

Er heeft in Zeveren gedurende een lange periode een *prochiemolen* bestaan. Rond 1900 werd deze gesloopt.

De windmolen stond op de *Kerk Cauter* (Kerkkouter), langs de *Iseghemschen Heirweg* (huidige Kouterstraat), nabij het kruispunt met de *Wierookstraet* (nu Schaevestraat). Deze situering is terug te vinden op de Popp-kaart van Zeveren (ca. 1850-60) (67).

Ook De Potter en Broeckaert vermelden dat er vroeger nog een windmolen zou geweest zijn op het grondgebied van Zeveren.

Het Landboek van 1661, één van de belangrijkste archiefstukken in verband met Zeveren, vermeldt het Molenhuis (68). Deze windmolen lag op het grondgebied van de heerlijkheid Ter Vaalt.

De molen werd wellicht afgebroken net vóór 1700, tengevolge van de oorlogstroebelen die Zeveren teisterden in de 17e eeuw.

In 1737 werd de windmolen van Zeveren dan heropgericht (70). Het octrooi hiertoe werd op 4 juli van dat jaar verleend aan Frans fs. Joannes D'Hont, molenaar op de nog steeds bestaande Herentmolen van Meulebeke. Hoewel er op dat ogenblik in Zeveren geen enkele molen bestond, rees er toch verzet vanwege naburige molenaars en vanwege de barones van Nevele, Anna Carolina Theresia Franchoise Della Faille. Frans D'Hont kon echter op de steun rekenen van baron de Beer, heer van Zeveren.

In één van de verweerschriften is te lezen dat 40 jaar voordien al een windmolen bestond in Zeveren (op de *Meulebergh*), maar dat hij *t' sedert is vercoch ende gheweirt gheworden*. Frans D'Hont haalde dus zijn slag thuis. Hij kreeg zijn octrooi, en het ging hem vermoedelijk wel voor de wind want in 1755 was hij burgemeester (71).

In 1793 was de molen eigendom van Pieter Beyens die in Zeveren woonde en griffier was van Deinze. Molenaar-pachter was Lodewijk de Jonghe. Volgens de volkstelling werkte de toen 28-jarige Lodewijk de Jonghe met een meid en twee knechten, wat wijst op een behoorlijke capaciteit. Dit zou een argument kunnen zijn voor de aanwezigheid van 5 steenkoppels. Dat laatste zou volgens molinologen uitzonderlijk zijn. Later heeft Pieter Beyens de molen verkocht.

In juni 1823 was de molen reeds in het bezit van de kinderen Goethals. Dat blijkt uit het proces-verbaal van afpaling der gemeente Zeveren, voor de opmaak van het kadaster. Rond 1900 werd de molen afgebroken.

Olierosmolen

In de late 18e eeuw en de 19e eeuw is in Zeveren ook sprake van een olierosmolen, ook oliestamperij of gemeenzaam stampkot genoemd. Hier werd olie geperst uit lijnzaad en koolzaad om zeep te bereiden. Het waren kleine, onopvallende semi-industriële molengebouwtjes die door paarden werden aangedreven.

Op 24 december 1770 vroeg Jacques Billiet een octrooi aan voor het oprichten van een rosmolen. Jacques Billiet werd in 1777 burgemeester van Zeveren. Die rosmolen vinden we ook in 1784 vermeld naar aanleiding van een openbare verkoop waarvan de stukken worden bewaard in het Gentse rijksarchief (72).

Dezelfde olierosmolen wordt tenslotte nogmaals in 1786 vermeld in een bundel minuten van akten en contracten, afgesloten voor de magistraat van Deinze. Daarin is sprake van de *prijsije van al het draeiende werk eender oliepeerdemolen*. Deze prijsschatting werd opgemaakt *bij gevolgte van den coop der hofstede, oliemolen ende lande gestaen ende gelegen op de prochie van Zeveren*. Latere vermeldingen zijn nog te vinden in de *Dictionnaire géographique de la Flandre orientale* van Ph. Vander Malen in 1834 en op de kadasterkaart van Popp van omstreeks 1850-1860 (73).

De olierosmolen brandde af tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Bierbrouwerij - stokerij

Er bestond in Zeveren in de 19e eeuw een brouwerij. Verdere gegevens zijn ons niet bekend.

Van Martinus Van Wassenhove, burgemeester en pachter van het Goed ter Lef, wordt gezegd dat hij een stokerij had op zijn hoeve (74).

Blekerij

Aan de beide zijden van de Zeverenbeek werd er linnen gebleekt. Benamingen zoals *de bleekerie* en *de meersch gheheten de bleekerij* werden respectievelijk aangetroffen in 1508 en 1522 (75).

In de 18e eeuw was er een blekerij. De weversgilden van Deinze lieten er hun lijnwaad wassen en bleken. Hiervoor gebruikte men water uit de talrijke beekjes.

Herbergen

In Zeveren bevonden zich tot voor de komst van televisie vrij veel herbergen. De oude herbergen zijn ondertussen allemaal verdwenen (In den Groenen Akker, De Spaanse Kauw, Het Leeuwken, Raepenburgh). Hoewel de plaatselijke pastoors vroeger dit volksvermaak probeerden in te dijken waren er op een bevolking van ca. 600 inwoners toch meer dan twintig herbergen. Dankzij de middeleeuwse handelsweg tussen Gent en Izegem die Zeveren doorkruiste waren er heel wat mogelijkheden om dorstigen te laven.

Er zijn nu nog twee herbergen: “De Reisduif” op het dorpsplein en “Café De Sportwereld” op de Aaltersesteenweg. Deze laatste herberg bevond zich vroeger op het dorpsplein. Eerstgenoemde herberg dateert volgens de eigenaar van het einde van de 18e eeuw.

Over de herbergen op het einde van de 18e eeuw is er vrij veel informatie via de herbergenlijst die werd opgemaakt in opdracht van Maria Theresia (21 juli 1779). De lokale overheden werden verplicht om lijsten in te sturen (76).

Voor het deel van Zeveren dat behoorde tot het Land van Nevele (Oudburg Gent) (77) werden vier herbergen vermeld, maar slechts één bij naam, nl. het Leeuwke.

Alle andere hieronder vermelde herbergen ressorteerden dus onder de roede van Deinze.

Het Leeuwken

Het leeuwken staende opden cruysweg neffens den herwech van Ghendt naer Iseghem bewoont bij Pieter De Backere aldaer ventende bier en brandewijn vermeldt bovengenoemd archiefstuk uit 1719.

Joannes Sucaet bewoonde deze herberg in 1779 (78). De woning wordt nu bewoond door de familie Mestdagh.

Tegenover het Leeuwken bevond zich de vierschaar van de voormalige heerlijkheid, op de hoek van de Processiestraat.

Het Leeuwken bleef herberg tot in de jaren zestig.

In de Groenen Akker (In den Akker)

Een vermelding van “In de Groenen Akker”, een herberg langs de Izegemstraat, dateert van 1764. Het gebouw werd afgebroken en in 1934 heropgericht met de naam “In den Akker” als uithangbord (79). In de jaren zestig werd het een kruidenierswinkel, nog later een woonhuis.

Raepenburgh

In 1779 wordt over deze herberg het volgende vermeld: *Alvooren een huijs en de erfve, wesende eene herberghe ghenaemt den Raepenburgh onder de jurisdictie der prochie van Zeveren, wesende het wethuijs van aldaer, staende op het dorp jehens den grooten weg loopende van de stede van Deijnse naer de gonne van Brugghe, bewoont bij Jannes Steenhijse ende competerende aen Lieven Verbeke, van immemoriaelen tijde herberghe gheweest ende aldaer alle soorten van dranck gevent hebbende sonder nochtans te connen doceren van eenigh consent ofte permissie* (80).

Oud Gemeentehuis

De waarschijnlijke opvolger van “Raepenburgh” is de ondertussen ook reeds verdwenen herberg “Oud Gemeentehuis”. Deze was in het centrum van Zeveren gelegen en fungeerde als wet- of gemeentehuis (van 1830 tot 1970). Naast herberg was het eveneens winkel en boerderij (81). De herberg verdween in de jaren zeventig.

De Spaanse Kauwe

Op de wijk Kauwenboek bevond zich vroeger de herberg “De Spaanse Kauwe”. De oudst gekende vermelding dateert van 1571, toen de Zuidelijke Nederlanden inderdaad een Spaanse overheersing kenden.

In het verloop van de jaren 1571, 1572 en 1574 had de herberg twee

verschillende eigenaars (Lieven de Fruut en Lievin van Dale) en drie verschillende uitbaters, nl. Jan vander Leyen, Daneel vander Helst en Lievin van Daele zelf. In 1571 was het perceel waarop de herberg stond 36 roeden groot en in 1574 100 roeden (1 roede = 35,8 m²).

Het kohier van 1571 vermeldt uitdrukkelijk dat de *spaensche cauwe ter Leystraete geleghen is. Ter Leystraete* verwijst naar de gelijknamige heerlijkheid.

“De Spaanse Kauwe” lag op de splitsing van de Izegemstraat en Kauwestraat, nu de woning van Elza de Volder, weduwe Van de Velde (82).

Een vermelding uit 1662 geeft het volgende weer: *Een behuusede hofstede ghestaen ende ghelegghen inde prochie van Zeveren ghenaemt de Spaensche cauwe* (83).

De benaming zou ook een anekdotische oorsprong kunnen hebben. het gebeurde vroeger wel meer dat een tamme kauw als huisdier werd gehouden. Een verklaring van 1779 zegt:

Item een huijs ende erfve, insghelijckcx herberghe wesende daer voor teeken uijthangt de Spaensche Cauwe, staende onder de jurisdictie der heerelijckhede van Leijstraete, bewoont bij Jan de Roo ende competerende Jacobus Bijse, aen den grooten wegh loopende van de stede Deijnse naer degonne van Thielt ende Brugghe, van immemorialen tijde herberghe gheweest ende aldaer alle soorten van dranck vercocht hebbende, nochtans sonder te connen betoonen eenigh consent ofte permissie van erectie in Herberghe.

De herberg is thans verdwenen. Er werd een kranteadvertentie aangetroffen over de verkoop van de herberg annex kruidenierswinkel (*Gazette van Gend*, 17 september 1847). Gebruiker was toen Jan Francies Van den Abeele (84).

We raadpleegden enige oudere inwoners van Zeveren over het bestaan van deze herberg. Zij konden zich dit niet meer herinneren.

De Kauwe

Tot 1946 stond op de wijk De Kauwe een tweede herberg met dezelfde naam. De vraag is of deze herberg de opvolger is van bovengenoemde “Spaanse Kauwe”.

Misschien gaat het over de volgende herberg, vermeld in 1779: *Eijndelinghe noch een brandewijn huijs, bewoont bij Jan De Grootte, staende noes over de voorschreven herberghe de Spaensche Cauwe, aldaer ventende genever, brandewijn sonder consent ofte permissie* (85).

De laatste uitbater was Honoré De Grootte. Het huis wordt bewoond door de familie Van Steenkiste (Izegemstraat 102).

Sint-Joris

“De Kauwe” is waarschijnlijk de opvolger van de vroegere “Sint-Joris”, die vermeld staat in de beide renteboeken van de heerlijkheid *Ter Leystraete* van 1610 en van 1666-1689.

In 1610 wordt die herberg als volgt omschreven:

Jan vander Muelene over Fransois de Clercqfs. Adriaens, over de herberghe ghenaeamt van houdts tyden Ste Jooris, staende upde platse ter Leystrate, gheland ost de strate die loop naer de Leye, zuydt de straete die loop naer Wonterghem ende Aerssele waert, west den zelve Jan over Mauris van Houcke met zynne hofstede, noort Pieter Goetghebuer over Lieven Goetghebuer met een hofstedeken groot 24 of 25, daer hier voortyden een brauwerie up placht te staene, gheeft te rente tsaers (...).

De Zandberg

Een oudere inwoner wees erop dat zich in de huidige Kauwestraat, vrij dicht bij de Vinktstraat, een tijdlang een café bevond, met de naam “Zandberg”.

De Wandeling

Langs de Vinktstraat, halverwege tussen Zeveren en Vinkt, bevindt zich de wijk De Wandeling, genoemd naar de voormalige café “De Wandeling”. Deze werd opengehouden in de jaren vijftig door de familie Pieters, die zwaar heeft geleden ten gevolge van de gebeurtenissen in Vinkt in 1940 (zie hoger).

KERKELIJK LEVEN

In verband met het kerkelijk leven in Zeveren raadpleegden we o.a. het werk van Katrien Bergé over het *Kerkelijk leven in de landelijke dekenij Deinze tussen 1611 en 1762*. Zij raadpleegde het kerkarchief van Zeveren en vond er ondermeer een bundel preken uit de periode 1732 en 1733.

Parochiepastoor

In de dekenij Deinze werden de pastorale functies in principe door een eigen pastoor waargenomen. In een aantal gevallen bediende een pastoor van een naburige gemeente een andere parochie. Men had het dan over een deservitor.

Dit was ook het geval voor Zeveren. Tot 1683 was de deservitor pastoor in Vinkt. In 1688 was de pastoor van Meigem deservitor in Zeveren, en in 1692 nam de pastoor van Deinze deze taak over (86).

In 1698 had Jan Barry, pastoor in Deinze, ondanks overleg met de parochianen, geen bereidheid gevonden om een deservitor aan te stellen. Jan Barry was pastoor in Deinze en deservitor in Zeveren en Bachte. Hij vroeg aan de bisschop om vrijgesteld te worden om in Zeveren de mis te lezen. Hij beschikte over één onderpastoor die in Bachte celebreeerde. Tenslotte stelde Jan Barry voor de parochianen van Zeveren naar Deinze te laten komen om hun zondagsplicht te vervullen (87).

Pas vanaf 1712 beschikte Zeveren over een volwaardige pastoor, zgn. pastor propriëtarus. Dit had eveneens gevolgen voor het aantal eucharistievieringen. Voordien in 1612 werd in Zeveren slechts om de veertien dagen een mis gecelebreerd.

Wanneer op een bepaald ogenblik het kerkgebouw sterk begint te vervallen heeft dat mogelijkwijze te maken met het feit dat er zich in Zeveren vrij langdurig geen parochiepriester meer bevond.

De pastoor was een centrale figuur in zijn parochie. Hij controleerde zeer sterk het ontspanningsleven, in het bijzonder het veelvuldige herbergbezoek en de normen inzake huwelijk en seksualiteit. Zo wordt in 1661 in Zeveren een vrouw die reeds vier jaar door haar man verlaten was, maar toch zwanger was geraakt, door de pastoor voor het gerecht gedaagd (88).

De meeste pastoors waren zeer toegewijd, maar toch werden soms nalatigheden gesignaleerd. In 1754 deed deken Van Damme navraag naar de slordigheden bij het toedienen van de sacramenten door Antonius De Jans, pastoor in Zeveren. Wanneer hij werd opgeroepen om te dopen of om het H.Oliesel toe te dienen, ging de pastoor namelijk uit van het principe *mijn affaires gaan voren* (89).

De H.Amandus: patroon van Zeveren

De Sint-Amanduskerk in Zeveren werd volgens de legende nog opgericht door de gelijknamige prediker. In dat geval zou de kerk van Zeveren één van de eerste zijn in de streek.

Over diens leven zijn heel weinig feiten bekend, maar des te meer legendarische anekdoten.

Hij werd geboren in Herbage, Aquitanië, in het jaar 589. Het jaar van overlijden is niet gekend. Na heel wat omzwervingen werd hij bisschop van Doornik. Van daaruit organiseerde en coördineerde hij zijn bekeringswerk in noordelijke richting. In Gent werden wellicht twee abdijen en in Drongen één abdij opgericht. Hij of zijn discipel Baudemundus kwam misschien naar de streek van Nevele en Deinze, en trok via Zeveren naar Tielt en Meulebeke.

In talrijke parochies werd hij vereerd als patroon en wonderdoener. Op 6 februari wordt zijn feestdag gevierd.

Zeveren beschikte in de 18e eeuw over een relikwie van Amandus. In die tijd was er echter een inflatie van relieken. Alleen al in de dekenij van Deinze waren er in de 18e eeuw over 45 overblijfselen van allerlei heiligen (90). Het bezit van een zogenaamde relikwie heeft overigens veel te maken met het bestaan of ontstaan van een broederschap en een processiepraktijk.

Sint-Amandusdevotie

Zeveren heeft Sint-Amandus als patroonheilige. Tot in de jaren veertig bestond er een devotie rond Sint-Amandus.

Er is de volgende spreuk bekend (kapel in de Sint-Amandusstraat, daterend van 1858):

*Die kwelling lyd door korts,
En wenscht te zijn ontslaegen,
Kan hier met zijn offrand
Amandus voerspraek vragen.*

Tot op het einde van de jaren veertig werd op tweede Pinksteren een godsdienstige optocht georganiseerd (zie ook Zeveren Slunse). Het einddoel waren de staties rond de kerk, die in 1941 nog werden vernieuwd. De taferelen stellen het leven van Amandus voor. Er zijn vier taferelen: Amandus als apostel van Vlaanderen, Amandus die de heidenen bekeert, Amandus geneest de zieken en diens overlijden.

Sint-Amandusbroederschap en andere religieuze bonden

Voor degenen die hun geloof wensten te verdiepen bestonden er broederschappen, die vooral werden opgericht sinds de contrareformatie in de 16e eeuw en de volgende eeuwen steeds maar uitbreiding namen.

In de tweede helft van de vorige eeuw werden in alle Vlaamse dorpen en steden broederschappen georganiseerd met het doel een religieuze heropbloei te veroorzaken en om in te gaan tegen de voor de kerk als nefast beschouwde ideeën van de Franse Revolutie. Het was meteen het begin van de verzuiling.

Door de ontkerking en de gewijzigde godsdienstbeleving sinds de jaren zestig van deze eeuw zijn de meeste van deze verenigingen verdwenen of bleven ze sluimerend bestaan.

Bisschop Delbecque was de initiatiefnemer om halverwege vorige eeuw in iedere plattelandsgemeente een broederschap op te richten waar deze nog niet bestond. Naast de broederschappen werd de missiepredikatie (door de Redemptoristen), het bidden van het rozenhoedje, de O.L.V.-viering en de kruisweg ingevoerd. Delbecque, een energieke persoonlijkheid, ultramontaans en conservatief, wou op die manier het volk aanzetten tot godsvrucht. Belangrijk was eveneens het bewaren van de goede zeden en het doen ingang vinden van een zuivere leer.

Een niet onbelangrijk element was dat één en ander bijkomende financiële middelen in de parochiekassen bracht. Het geven van een aalmoes behoorde

tot de essentie van een broederschap. En dat was nodig, want de meeste van de kerkjes op het platteland waren te klein en/of bouwvallig geworden. Het is inderdaad opvallend dat in de jaren die volgen heel wat van de mooie romaanse kerkjes werden gesloopt en vervangen, zo ook in Zeveren (zie verder).

De opvolger van Delbecque, bisschop Bracq, zou vanaf 1864 het werk van zijn voorganger verderzetten. Volgens hem waren broederschappen het middel bij uitstek om de gelovigen tegen een steeds vijandiger wordende wereld te beveiligen (91).

Wat wordt bedoeld met die vijandiger wordende wereld?

De vaak vrijzinnige liberalen kregen een politiek overwicht in heel wat grote steden maar versterkten eveneens hun positie in de kleine provinciesteden. In de steden gebeurden, ondanks fel katholiek verzet, de eerste burgerlijke begrafenissen. Het sociale onrecht zou heel wat arbeiders naar de eerste socialistische verenigingen drijven.

In Zeveren werd volgens De Potter en Broeckaert in 1853 de Sint-Amandusbroederschap opgericht (92).

Er wordt een onderscheid gemaakt op basis van sociale afkomst en geslacht. Er zijn "ereleden", "de leden van het groot gilde" en die van het "klein gilde". Tot het "groot gilde" behoorden de dorpsnotabelen: belangrijke landbouwers, zelfstandigen. Hun religieuze en (vooral) financiële verplichtingen waren aanzienlijker.

In de steden waar de eerste broederschappen ontstonden, hadden deze een nog meer elitair karakter.

Vrouwen konden zich in Zeveren bijkomend groeperen in de "Mariacongregatie voor jonge dochters".

In 1953 omvatte de Sint-Amandusgilde nog ca. 1.000 leden. Nadien zou het langzamerhand bergaf gaan met het ledenaantal en met de activiteiten. Na de Tweede Wereldoorlog was het jarenlang de plaatselijke onderwijzer Wambeke die zich bezig hield met het beheer van de vereniging.

Naast de eigenlijke Sint-Amandusbroederschap werden op een bepaald ogenblik nog andere verenigingen opgericht. De "Ware Amanduszonen" was

de parochiale congregatie voor jongelingen. Verder bestond er in Zeveren eveneens een “Bond voor Xaverianen”, die zich iets meer situeerde in de sfeer van liefdadigheid. De “Ware Amanduszonen” en de Xaverianen” fuseerden in 1915 en verdwenen omstreeks 1930.

We vonden verder nog gegevens over het bestaan van een H.Hartbond, zoals die overigens in alle parochies werd opgericht. De mannenbond ervan dateert van het begin van de jaren dertig, terwijl de vrouwenbond er pas tijdens de Tweede Wereldoorlog kwam. In Zeveren was in de jaren dertig bijna de helft van de mannelijke bevolking lid van deze organisatie. Deze vereniging werd voornamelijk opgericht om het misverzuim tegen te gaan dat in Vlaanderen in de jaren twintig was toegenomen tot ongeveer 50% van de bevolking (93).

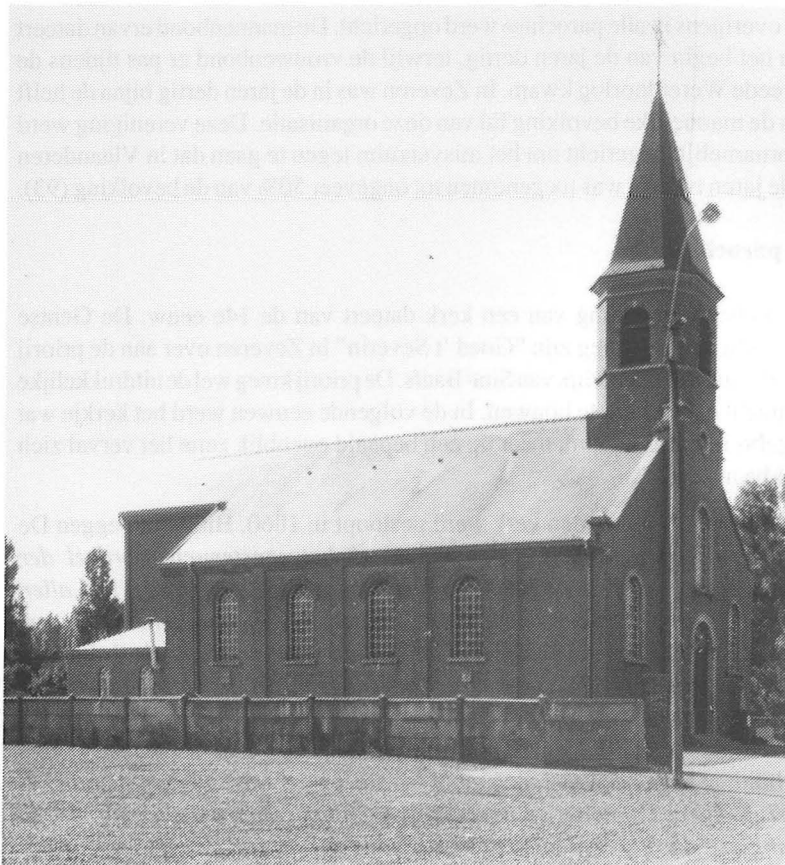
De parochiekerk

De oudste vermelding van een kerk dateert van de 14e eeuw. De Gentse kastelein Rogier droeg zijn “Goed ‘t Severin” in Zeveren over aan de priorij van Papinglo, afhankelijk van Sint-Baafs. De priorij kreeg wel de uitdrukkelijke opdracht er een kerk te bouwen. In de volgende eeuwen werd het kerkje wat uitgebreid en herbouwd, maar op een bepaald ogenblik zette het verval zich blijkbaar door.

De bouwvallig geworden kerk werd gesloopt in 1860. Hierover zeggen De Potter en Broeckaert het volgende: *Naar het eenstemmig oordeel der oudheidkenners, en de wijze hoe zij gebouwd was, behoorde zij in allen gevallen tot eenen der eerste Christene tempels van Vlaanderen, en daarom alleen is het te bejammeren, dat dit gebouw, zoo er wezenlijk noodzakelijkheid bestond het door eene nieuwe kerk te vervangen, niet als een staal van den bouwtrant onzer voorouders is bewaard gebleven.*

De huidige kerk - een niet al te mooi bakstenen gebouw - dateert van 1861-1862. Volgens De Potter en Broeckaert *geeft het gebouw getuigenis van de geringheid der geldmiddelen des kerkraads en van den slechten smaak des bouwmeesters.*

De eerste steenlegging gebeurde op 24 mei 1861 en de wijding op 11 augustus 1862. De in 1918 opgeblazen toren werd na de oorlog terug opgebouwd. Deze is achthoekig. Aan weerszijden van de kerkmuur bevinden zich vier staties die het leven van Sint-Amandus voorstellen.

Parochiekerk St.-Amandus.
(Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Administratie voor
Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu, Bestuur Monumenten
en Landschappen)

Het interieur, hoewel bescheiden, oogt mooier. Een deel van het oude meubilair is verdwenen. Zo werd de houten communiebank uitgebroken en in een andere kerk aangebracht. In de plaats kwam een ijzeren communiebank. Bij het binnenkomen wordt de bezoeker getroffen door het hoofdaltaar en de in proportie veel kleinere zijaltaren. Links en rechts zijn in de rondboogvensters dertien glasramen uit de jaren 1936-1937 aangebracht. Het betreft giften van inwoners uit Zeveren. Links achteraan bevindt zich de doopvont in blauw arduin die het jaartal 1721 draagt. Vlak bij de doopvont bevinden zich drie kleine marmeren grafmonumenten uit de 18e of begin 19e eeuw. Slechts één ervan is nog goed leesbaar. Het draagt de naam van Martinus van Wassenhove, burgemeester van Zeveren (1793-1803) in de Franse periode.

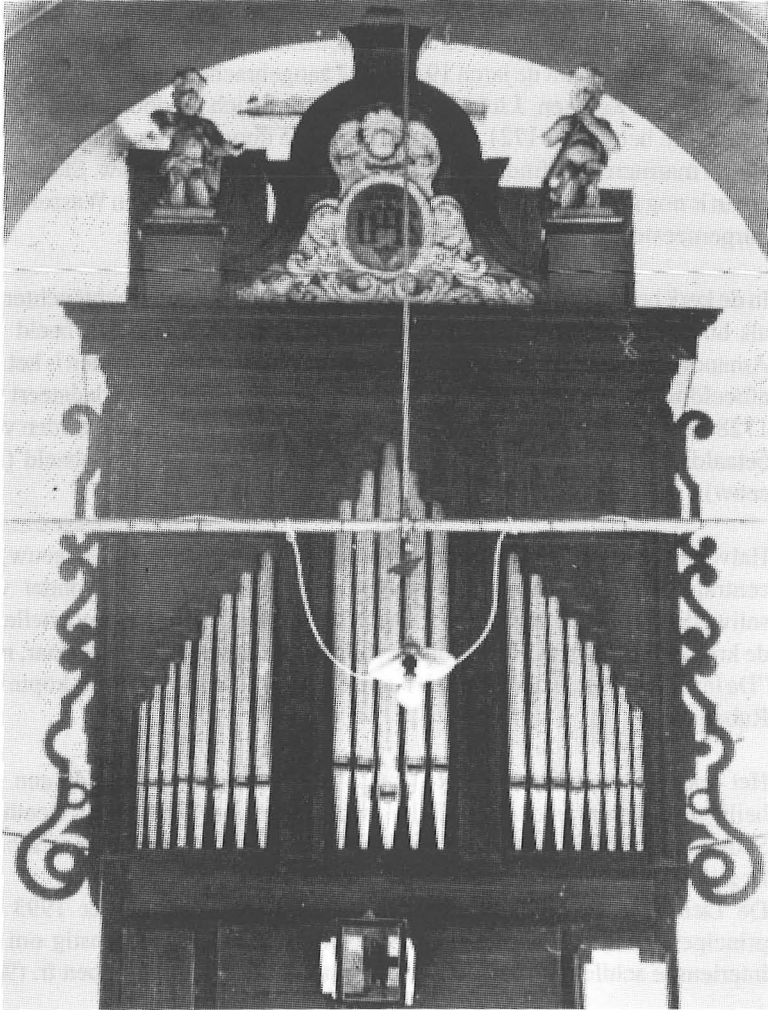
In de kerk bevinden zich heel wat beeldhouwwerken. Zowel rechts achteraan als bovenaan het schilderij in het hoogaltaar bevindt zich een beeld van Amandus van Maastricht die een kerkje in de hand heeft. Misschien is het een afbeelding van de vroegere kerk. Laatstvermeld beeldhouwwerk dateert van 1728 en is van de hand van een Gents beeldhouwer. Er werd 29 gulden voor betaald. In het rechter zijaltaar bevindt zich een Sint-Antoniusbeeld (18e eeuw).

Halverwege het kerkje bevinden zich de twee biechtstoelen (18e eeuw) en centraal de kansel (begin 19e eeuw), eenvoudig van vorm, zonder veel snijwerk. In het linkerzijaltaar is een schilderij te zien (19e eeuw), voorstellende de kroning van Maria. Het mooiste schilderij is dat van het hoofdaltaar, m.n. "De lanssteek van Jezus", uit de Vlaamse school (18e eeuw) en een kopie van Rubens.

Het koepelgewelf in het hoofdaltaar is beschilderd met afbeeldingen van heiligen en palmbomen. Het schilderwerk dateert van 1938 van T.Goethals. Sedertdien werd de kerk niet meer geschilderd en dat is duidelijk zichtbaar. Er zijn vochtplekken en afgebladerd pleisterwerk.

De Deinse gemeenteraad adviseerde echter op 2 september 1993 het principebesluit van 29 augustus 1993 van de kerkfabriek gunstig om het interieur te schilderen. De kostprijs wordt geraamd op 1,5 miljoen fr. (94).

Het fraaiste meubilair is het eiken koorgestoelte links en rechts uit 1672. In de sacristie hangen nog een tweetal kleine schilderijen. het ene uit de 19e eeuw stelt een figuur voor, een geestelijke. Volgens de heer Gilbert Van

Het orgel van de Sint-Amanduskerk te Zeveren
gebouwd in 1843 door Loret-Vermeersch uit Sint-Niklaas.

Steenkiste van Zeveren zou het gaan om een zekere Cornelis. Het andere schilderij stelt Christus aan het kruis voor en is een kopie van Van Dijk uit de 18e eeuw.

Eveneens in de sacristie bevindt zich de monstrans van 1747. Verder is er nog een mooie wandkast uit het midden van de 19e eeuw.

Het geklasseerde orgel

Op 23 februari 1836 werd door de leden van de *Succursale Kerke van Zeveren besloten te doen placeren een kerkorgel in onze kerke de welke tot dan toe nogt geene hadde gehad*. Het orgel werd in 1843 gebouwd door de firma Loret-Vermeersch uit Sint-Niklaas, en later getransformeerd door o.a. Vergaert (Gent) en Reygaert (Geraardsbergen) (95).

De orgelbouwer Loret maakte orgels die wereldwijd werden verspreid. Hij wordt beschouwd als de eerste orgelbouwer van de romantiek in Vlaanderen en verantwoordelijk voor een aantal verbeteringen. Hij propageerde het unit-systeem en verwierp de mixturen. Later vervolmaakte hij de pneumatische systemen. In 1835 verwierf hij trouwens een patent voor verbeteringen in de orgelbouw.

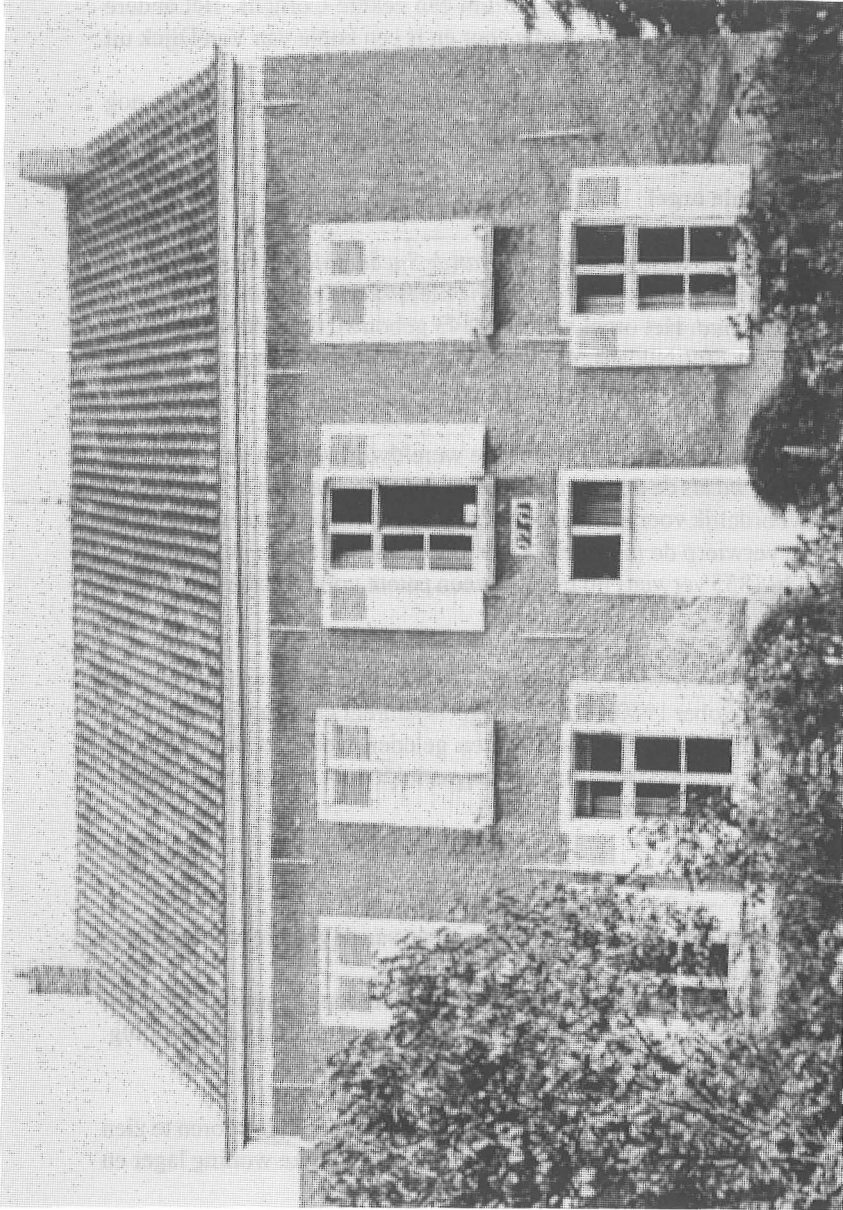
Het orgel van Zeveren werd geklasseerd bij koninklijk besluit van 19 augustus 1980 (B.S. 29 oktober 1980) (96). Het orgel is jammer genoeg in slechte staat en niet meer bruikbaar. Een aantal jaren geleden werd het monumentale instrument nog gestemd maar raakte, naar verluidt door de weersomstandigheden, vrij vlug terug ontstemd.

De pastorie

De pastorie, eigendom van de stad Deinze, is één van de grotere woningen van het dorp.

De voorgevel en de westelijke zijgevel zijn grijs beraapt. Langs beide zijden van de centraal geplaatste deur zijn er twee vensters, alsook op de verdieping. Boven de deur vindt men het jaartal 1751, het bouwjaar?

Eén feit is zeker. In de oostelijke zijgevel zijn zeer duidelijke sporen te zien van vervlechtingen die er op wijzen dat de oorspronkelijke woning lager en veel minder diep was.

De pastorie van Zeveren

De woning bevindt zich in een ruime beplante tuin. De achterzijde is afgesloten van het kerkhof d.m.v. een gekalkte tuinmuur op gepikte plint met rondboogpoortje onder ezelsbrug leidend naar de kerk en de sacristie. Naar verluidt kwam men vroeger via dit poortje langs achteren binnen. Men komt dan op een binnenkoertje waarvan het uitzicht doet denken aan het voorhof in een begijnhofhuisje.

Kerkhof

Zoals op zovele dorpen bevindt het kleine kerkhof zich rondom de parochiekerk.

Opvallend zijn twee grafzerken die werden gemaakt door de Deinse beeldhouwer Antoon Van Parijs.

Het betreft vooreerst de begraafplaats van Edmond Bruneel, onderwijzer en lokaal politicus. De opstaande steen in arduin met het bovengedeelte in kruisvorm en met plantaardige versieringsmotieven dateert van 1923.

De andere arduinen grafzerk van Camiel Martens is iets recenter, van 1929. Het is een kruis in de vorm van boomstammen, geplaatst op een stapel imitatiekeien plus een plaat met namen.

De Sint-Amanduskapel

In de Sint-Amandusstraat nr. 5 staat een kapelletje ter ere van Sint-Amandus.

De kapel dateert van 1858. Het initiatief om de kapel te bouwen komt van Elodie Van Ooteghem, handelaarster in Gent die, door erfenis, het perceel had bekomen.

De eigenaars, Godelieve Claerbaut en Florent Spriet uit Gottem namen in 1978 het originele beeld weg en vervingen het door een nieuw, uitgevoerd in Franse Moulonsteen.

Het wellicht oude beeld van de heilige komt heel ruw over. Waarschijnlijk zal het dateren uit de eerste helft van de 18e eeuw. Een rekening in het oude kerkarchief vermeldt het snijden van een beeld door een Gentse ambachtsman. Het zou kunnen dat het beeld bij het bouwen van de kapel werd weggenomen uit de bouwvallige kerk en in de kapel werd geplaatst.

Eén van de attributen die Amandus in zijn hand houdt is een kerkje. Zou het de voormalige kerk van Zeveren zijn? (97)

Grafzerk van Edmond Brueneel,
gebeeldhouwd door Antoon Van Parijs.
(Foto Stefaan De Grootte)

Nog twee wegkapellen in de Izegemstraat

Eén kapel staat tegenover de splitsing met het Gellingstraatje, in de 18e eeuw *d' herbaene van Thielt*.

Deze, uit de periode van 1840-1850 daterende, éénbeukige wegkapel met puntgevel, werd opgetrokken met baksteen van de streek en getooid met een door muizetand gedragen zadeldak (rode Boomse dakpan).

Planmatig is ze driezijdig gesloten, met opening langs de straatkant. Deze opening, voorzien van een smeedijzeren hekken, is enerzijds geflankeerd door uitgewerkte penanten met een verzwaarde basis, anderzijds ter hoogte van de dakhoeft (topgevel) opengewerkt d.m.v. een spitsboograam met metalen glasroeden.

De zijdelingse penanten vertonen aan de bovenkant een kapiteelvorm, d.m.v. lichtjes uitspringende platte rode baksteenbanden (gebakken aarde-tegen), dewelke druiplijsten imiteren.

Van op deze kapiteelvorm vertrekt de topgevel waarin een rond-geprofileerd bakstenen druiplijst het spitsboograam tot stand brengt en het op die manier accentueert. De top van de spitsboog is voorzien van een ambachtelijk uitgemetseld bakstenen kruis. Behalve dit laatste werd ook nog de nok van een smeedijzeren kruis voorzien.

Deze kapel is eigendom van de heer Dhaeyere-Bossuyt en mevrouw weduwe Dhaeyere-Vermeulen.

Een tweede kapel in de Izegemstraat bevindt zich bij de thans gekapte dreef, het zgn. Broeklos, en dateert eveneens uit de 19e eeuw. Het is een grijs geschilderde kapel met rondboogdeur met ijzeren hek en erboven een nisje met H.Hartbeeld. Op de nok staat een ijzeren kruis. Binnenin is een pleisteren Mariabeeldje te zien.

Kapel St.-Amandus.
(Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Administratie voor
Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu, Bestuur Monumenten
en Landschappen)

ONDERWIJS

De gemeentelijke jongensschool

In 1867 werd in Zeveren een dorpsschool opgericht. Het was de toenmalige bisschop Braq die het initiatief nam om een netwerk van schooltjes op het platteland op te richten.

Zoals alle plattelandsscholen was de school overbevolkt in de winter en leeg in de zomer toen de kinderen thuis bleven om koeien te hoeden of in te springen voor ander landbouwwerk.

In de gemeenteschool werden de leergangen door één “meester” onderwezen.

Tijdens de schoolstrijd in de jaren tachtig van de vorige eeuw werd er les gegeven door Kamiel De Decker. Op een bepaald ogenblik verbood het gemeentebestuur hem om nog godsdienst te geven. Aan hem en zijn vrouw werd de hostie geweigerd, wat eigenlijk een uitstoting uit de dorpsgemeenschap met zich meebracht. Hij werd kort nadien schoolhoofd in Aalter.

Eén van zijn zonen, de in Zeveren geboren Josué De Decker, werd later voorzitter van de commissie van gevolmachtigden van de Vlaamse raad gedurende de Eerste Wereldoorlog. Hij werd hiermee één van de topfiguren van het Activisme. Na zijn terdoodveroordeling als collaborateur vluchtte Josué naar Nederland, waar hij het nog bracht tot hoogleraar klassieke talen aan de Amsterdamse Universiteit (98).

Kamiel De Decker fungeerde ook jarenlang als ontvanger in Zeveren. Toen hij in Aalter woonde, kwam hij hiervoor met de fiets naar Zeveren, in die tijd een nog niet zo gebruikelijk vervoermiddel. Hij werd in 1928 gehuldigd voor zijn vijftigjarig ontvangerschap.

Na de fusie van de gemeente met Deinze in 1970 werd de plaatselijke dienstverlening ondergebracht in deze school en de latere zaal “Te Lande”.

In de jaren tachtig verdween de gemeentelijke jongensschool. Het gebouw werd door de stad Deinze verkocht aan particulieren. De laatste onderwijzer was de heer Walter Van Der Eecken.

Vader Kamiel De Decker, voormalig onderwijzer
en gemeenteontvanger van Zeveren.
(Familiearchief Lucie De Bruyne)

De katholieke meisjesschool

In 1904 kwamen drie zusters Franciscanessen van Vinkt les geven in het voormalige gebouw van de zondagsschool, waar nu het klooster staat. De zondagsschool dateerde van 1879.

In 1905 werd het klooster gebouwd. De oude zondagsschool deed nog een tijdlang dienst als “kookschool” en bibliotheek.

In 1930-1932 werd bij het klooster een nieuwe kleuterschool gebouwd. Dit gebouw werd in 1992 afgebroken om plaats te maken voor een nieuwe kleuter- en basisschool.

Huidige basisschool

De kleuter- en basisschool is thans een afdeling van het Sint-Vincentiusinstituut van Deinze. In 1993 is een nieuw schoolgebouw opgetrokken. Vanaf 1 september werden de klasjes in gebruik genomen.

ZEVEREN SLUNSE

Een merkwaardige term in Zeveren is “Zeveren slunse”. Over de oorsprong en de betekenis ervan is er geen duidelijkheid.

Volgens de legende zou de vlag van de kerk op een bepaald ogenblik uitgerafeld geweest zijn door de wind. De kermis van Zeveren, die plaats grijpt op derde Pinksterdag, wordt door de bevolking om die reden “Zeveren slunse” genoemd. Slunse betekent in het dialect trouwens stuk uitgerafeld linnen.

Volgens sommige auteurs verwijst de benaming naar de middeleeuwen. Tot het einde van de 17e eeuw kwamen de Deinse wevers in processie naar Zeveren op de derde Sinksendag. In Zeveren was overigens een linnenblekerij (zie hoger). Er was naar verluidt telkens een enorme toeloop van volk. Het gebeuren verliep als volgt. De derde Pinksteren was voor de wevers van Deinze een feestdag. Ze trokken in processie naar Zeveren, met vooraan het O.L. Vrouwbeeld. Het werd gedragen, nog steeds volgens G.P. Baert, door maagden. Daarna volgde de stadsmagistraat in vol ornaat, gevolgd door de

Sint-Jorisgildebroeders te paard (99). In Zeveren werd gecelebreerd en gepreekt. Bij de terugkeer in Deinze schonk de stad rozijnen aan de maagden en bier aan de klokkeluiders en de leden van de Sint-Jorisgilde.

Een andere hypothese is dat de naam “slunse” zou doelen op de slentergang van de processie (100).

In ieder geval was de kerkelijke overheid niet zo onverdeeld gelukkig met de processie. De Deinse deken Zachtmoorter noteerde dat de jaarlijkse tocht met oneerbiedigheden gepaard ging. Van een vrome gebedstocht was geen sprake. De weg was te lang en pastoor en koster lieten zich in een wagen voeren. De leden van de St.-Jorisgilde maakten er een koers van wanneer de weg het toeliet. In Zeveren werden de processiegangers op kosten van de kerk ontvangen, maar vanaf 1617 werd deze maaltijd verboden.

Deken Zachtmoorter stelde voor een kortere weg te gebruiken die misschien meer zou bijdragen tot de godsvrucht en goedkoper zou zijn. In 1626 volgde hij persoonlijk de plechtigheid. De processie verliep volgens de deken weliswaar ordelijk, maar met de geringe godsvrucht eigen aan de streek. Het was echter moeilijk de duur van de processie in te korten, tenzij heen en terug dezelfde weg gekozen werd (101).

Op het einde van de 17e eeuw verdwijnt de lakennijverheid in Deinze en krijgt de ommegang het karakter van een zuivere godsdienstige optocht. Bisschop Horne geeft in 1685 de toestemming om de processie te behouden (102).

Rond Amandus groeide een vorm van volksdevotie. In Zeveren werd de heilige aanbeden tegen koorts en griep. Volgens de heer Van Steenkiste betekent “slunse” in de volkstaal koorts (103).

De processie verdween op het einde van de jaren veertig. De naam “Zeveren slunse” blijft bestaan als verwijzing naar de kermis op de derde Pinksteren.

Stefaan DE GROOTE, Bachte-Maria-Lerne

Noten

- (1) F.DE POTTER en J. BROECKAERT, *Geschiedenis van de gemeenten in de provincie Oost-Vlaanderen. Gemeente Zeveren*, Eerste reeks, dl. VII, Gent, 1864-1870, blz. 2.
- (2) T.VANHEE, *Plaatsnaamkunde - Zeveren*, in *Kontaktblad Kunst- en Oudheidkundige Kring van Deinze*, januari 1988, blz. 924.
- (3) Dit is alvast de stelling van De Potter en Broeckaert.
- (4) T.VANHEE, *Oude toponiemen uit de Deinze Leiestreek*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1990, blz. 303, 304.
- (5) J.VAN OVERSTRAETEN, *Zeveren*, in *Gids voor Vlaanderen*, V.T.B., 1985, blz. 243.
- (6) Voor een overzicht van de vroegere kaarten kan worden verwezen naar het werk van J.BOSSU, *Vlaanderen in oude kaarten*, Olsene, 1982.
- (7) T.VANHEE, *o.c.*, blz. 303, 304.
- (8) A.CASSIMAN, *Geschiedenis van de stad Deinze*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1953-1954, blz. 138.
- (9) M.VAN HAESBROECK, *Toponymie in Deinze 1100-1600*, uitgave L.Goeminne, Zulte, 1982, blz. 51.
- (10) SDG, *Weideland werd natuurgebied*, in *De Morgen*, 4 januari 1986.
- (11) A.DE KEGEL, *Het landschap de Broeken in Zeveren*, in *Kultureel jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen 1985*, jg. 38, Gent, 1986, blz. 175, 176.
- (12) FERRARIS, *Kabinetkaart der Oostenrijkse Nederlanden, Thielt*, Koninklijke Bibliotheek van België, uitgave Gemeentekrediet, 1965.
- (13) A.CASSIMAN, *o.c.*, blz. 117.
- (14) M.VAN HAESBROECK, *o.c.*, blz. 126.
- (15) M.VAN HAESBROECK, *o.c.*, blz. 52.
- (16) R.PAUWELS en L.MATTHIJS, *Deinze: economische situatie en mogelijkheden*, Rotary Club Deinze, 1971, blz. 7.
- (17) H.MAES, *Kontaktblad K.O.K.*, augustus 1986, blz. 689.
- (18) H.MAES, *Kontaktblad K.O.K.*, maart 1985, blz. 454.
- (19) Met dank aan dhr. Lieven De Ruyck voor het beschikbaar stellen van het cijfermateriaal van het N.I.S.
- (20) H.HASSUIN, *Gemeenten van België, geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek*, Gemeentekrediet, 1980, blz. 1285.
- (21) H.CONSCIENCE, *De leeuw van Vlaanderen*, S.V. De Arbeiderspers, Brussel, blz. 224.
- (22) Met dank aan dhr. Jozef Van de Castele voor de vertaling uit het Latijn.
- (23) A.CASSIMAN, *o.c.*, blz. 246, 247.
- (24) P.CASSIMAN, *Kontaktblad K.O.K.*, juli 1989, blz. 1141.

- (25) H.MAES, *Al lezend genoteerd*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1975, blz. 175.
- (26) H.MAES, *Gestorven in dienst van Napoleon*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1970, blz. 28.
- (27) H.MAES, *Deinzenaars en Napoleon*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1985, blz. 132.
- (28) A.CASSIMAN, *De burgerwacht in Deinze rond 1830*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1944, blz. 41.
- (29) P.HUYS, *Kontaktblad K.O.K.*, mei 1984, blz. 4.
- (30) T.VANHEE, *In de greep van het geweld, Deinze mei 1949*, Kunst- en Oudheidkundige Kring, Deinze, 1993.
- (31) F.MICHEM, *Vinkt in mei 1940*, 1978, blz. 84, 85.
- (32) J.DENYS, *Inleidende nota over de lijst der heerlijkheden van Oost-Vlaanderen*, in *Kultureel Jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen*, Gent, blz. 169 e.v.
- (33) R.M.VANDENABEELE, *Over de Heerlijkheid en het Land van Nevele*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1951, blz. 101.
- (34) N.KERCKHAERT, *Oude Oostvlaamse hoeven*, Federatie voor Toerisme Oost-Vlaanderen, 1988, Gent, blz. 284, 531.
- (34) R.WALGRAEVE en G.VAN DOORNE, *Enkele beschouwingen over de heerlijkheden van Ter Vaalt en Zeveren*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1974.
- (36) Een bunder is een landmaat die nogal verschilde in oppervlakte. In Zeveren kon het Gents bunder (1 ha 33 a 67 ca 68 tm) zijn bedoeld of het Kortrijks bunder (1 ha 41 a 69 ca 56 tm).
Een vierkante roede in het Gentse komt overeen met 14,85 m².
Bron: H.DE SCHRIJVER, *De oude landmaten in Vlaanderen*, uitgeverij Familia et Patria, Roeselare, 1993, blz. 21, 27, 29.
- (37) N.KERCKHAERT, *Oude Oostvlaamse hoeven*, Federatie voor Toerisme Oost-Vlaanderen, 1988, blz. 531.
- (38) R.WALGRAEVE en G.VAN DOORNE, *o.c.*, blz. 41.
- (39) Door Geert Van Doorne en Raf Walgraeve.
- (40) K.SMITH, *Over hoeven van Deinze*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1986, blz. 125, 126.
- (41) M.VAN HAESBROUCK, *o.c.*, blz. 117.
- (42) C.BOGAERT en K.LANCLUS, *Zeveren*, in *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, provincie Oost-Vlaanderen, arrondissement Gent, kantons Deinze-Nazareth, 12N3*, blz. 185.
- (43) F.DE POTTER EN J.BROECKAERT, *o.c.*, blz. 11, 12.
- (44) K.SMITH, *o.c.*, blz. 125.
- (45) P.HUYS, *De herberg "De Spaanse Kauwe" en de Heerlijkheid ter Leystraete in Zeveren (16e-19e eeuw)*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1992, blz. 333-335.

- (46) J.SCHEERDER, *De hervorming te Deinze*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1980, blz. 63.
- (47) R.VAN DEN ABEELE, *Zeveren (kanttekeningen bij een vroeger bijdrage)*, in *Het Land van Nevele*, jg. IV (1973), afl. 2, blz. 85.
- (48) N.KERCKHAERT, *Oude Oostvlaamse huisnamen 1*, uitgave provinciebestuur Oost-Vlaanderen, Gent, blz. 33.
- (48) N.KERCKHAERT, *Oude Oostvlaamse huisnamen 2*, uitgave provinciebestuur Oost-Vlaanderen, Gent, blz. 110.
- (49) N.KERCKHAERT, *o.c.*, blz. 120.
- (51) F.DE POTTER en J.BROECKAERT, *o.c.*, blz. 3, 4, 12.
- (52) T.VANHEE, *o.c.*, blz. 305.
- (53) N.KERCKHAERT, *Oude Oostvlaamse huisnamen 4*, uitgave provinciebestuur Oost-Vlaanderen, Gent, blz. 100.
- (54) N.KERCKHAERT, *o.c.*, blz. 109.
- (55) R.VAN DEN ABEELE, *o.c.*
- (56) N.KERCKHAERT, *Oude Oostvlaamse hoeven*, Federatie voor Toerisme Oost-Vlaanderen, blz. 585.
- (57) N.KERCKHAERT, *Oude Oostvlaamse huisnamen 5*, uitgave provinciebestuur Oost-Vlaanderen, Gent, blz. 9.
- (58) Recht te innen bij de verkoop van dieren en waren... in feite meestal niet toegepast, tenzij op de marktplaatsen.
- (59) Recht op de goederen nagelaten door de bastaard, gestorven *zonder hoir van zijn lichaam*, voor zover die goederen zich bevonden op het grondgebied der heerlijkheid.
- (60) Vacant goed, goed dat niet opgevorderd wordt. Dit kon o.m. het geval zijn met goederen nagelaten door vreemden.
- (61) R.WALGRAEVE en G.VAN DOORNE, *o.c.*, blz. 40.
- (62) G.VAN STEENKISTE en W.VAN DER EECKEN, *Zeveren*, in *Het Land van Nevele*, jg. IV (1973), afl. 4, blz. 15, 16.
- (63) B.VAN DEN BERGHE, *De terugkeer van de schande*, in *Het Volk*, 5 mei 1993.
- (64) VPD in *Zeveren*, Winkler Prins Encyclopedie van Vlaanderen, deel V, blz. 578, Elsevier, Brussel, 1974.
- (65) A.CASSIMAN, *De lijnwaadmarkt in Deinze in de XIXe eeuw*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1941, blz. 37.
- (66) G.P.BAERT, *De zijdevever in Deinze*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1949, blz. 69.
- (67) P.HUYS, *Had de "prochiemolen" van Zeveren vijf steenkoppels in 1790?*, in *Molenecho's*, april-juni 1990.
- (68) Het landboek van Zeveren uit 1661 bevat geen kaarten. Het werd opgesteld door Livin Moerman, gezworen landmeter en griffier van Zeveren (Rijksarchief Gent, oud archief Deinze, nr. 570).

- (69) P.HUYS, *De houten windmolen van Zeveren*, in *Molens in veelvoudig perspectief, een bundel molinologische opstellen*, Provinciebestuur, Gent, 1993, blz. 221.
- (70) P.HUYS, *De (her-)oprichting van de windmolen in Zeveren (1737)*, in *Molenecho's*, januari-maart 1991.
- (71) F.DE POTTER en J.BROECKAERT, o.c.
- (72) P.HUYS, *Kontaktblad K.O.K.*, september 1984, blz. 348.
- (73) L.GOEMINNE en P.HUYS, *Rosmolens in de Oostvlaamse Leiestreek*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1980, blz. 110.
- (74) H.MAES, *Kontaktblad K.O.K.*, maart 1985, blz. 458.
- (75) M.VAN HAESBROUCK, o.c., blz. 48.
- (76) P.HUYS, *De herbergen in Deinze en omliggende in het jaar 1779*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1979, blz. 179, 180.
- (77) P.HUYS, *De herbergen in enkele dorpen rond Deinze in het jaar 1719*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1980, blz. 148, 149.
- (78) N.KERCKHAERT, *Oude Oostvlaamse herbergnamen*, Federatie voor Toerisme Oost-Vlaanderen, 1980, blz. 170.
- (79) N.KERCKHAERT, *Oude Oostvlaamse huisnamen 2*, uitgave provinciebestuur Oost-Vlaanderen, Gent, blz. 60.
- (80) N.KERCKHAERT, *Oude Vlaamse herbergnamen*, Federatie voor Toerisme Oost-Vlaanderen, 1980, blz. 223.
- (81) P.DEVOS, *De gemeentehuizen van Oost-Vlaanderen*, Gent, 1982, band 1, blz. 240, 241.
- (82) P.HUYS, *De herberg "De Spaanse Kauw" en de Heerlijkheid ter Leystraete in Zeveren (16e-19e eeuw)*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1992, blz. 330-333.
- (83) N.KERCKHAERT, *Oude Oostvlaamse huisnamen 5*, uitgave provinciebestuur Oost-Vlaanderen, blz. 101.
- (84) P.HUYS, o.c., blz. 341, 342.
- (85) P.HUYS, *De herbergen in Deinze en omliggende in het jaar 1779*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1979, blz. 180.
- (86) K.BERGÉ, *Kerkelijk leven in de landelijke dekenij van Deinze (1661-1762)*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1981, blz. 149.
- (87) K.BERGÉ, *Kerkelijk leven in de landelijke dekenij Deinze*, in *Jaarboek K.O.K.*, 1981, blz. 57.
- (88) K.BERGÉ, o.c., blz. 118.
- (89) K.BERGÉ, o.c., blz. 56.
- (90) K.BERGÉ, o.c., blz. 97.
- (91) J.ART, *Kerkelijke structuren en pastorale werking in het bisdom Gent tussen 1830 en 1940*, UGA, Heule, 1977, blz. 257.
- (92) G.VANSTEENKISTE, *De broederschap van de H.Amandus in Zeveren*, in *Land van Nevele*, jg. XXIV (1993), afl. 4, blz. 271-293).

- (93) L.GABRIELS, *De bonden van het H.Hart in het bisdom Gent 1920-1945*, uitgeverij Decock, Aartrijke, 1990.
- (94) Infokrant stad Deinze van september 1993 (nr. 18), blz. 3.
- (95) X, *Monumenten, merkwaardige gebouwen en landschappen*, ringmap, uitgave stad Deinze.
- (96) A.DE KEGEL, *Orgels*, in *Kultureel Jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen 1980*, jg. 34, Gent, 1982, blz. 157, 165.
- (97) A.JANSSENS, *De H.Amanduskapel te Zeveren*, in *Het Land van Nevele*, jg. XIX (1988), afl. 1, blz. 49-55.
- (98) S.DE GROOTE, *Josué De Decker: activist en hoogleraar*, in *Het Land van Nevele*, jg. XXIII (1992), afl. 1, blz. 3-56.
- (99) G.P.BAERT, *o.c.*, blz. 69.
- (100) A.CASSIMAN, *o.c.*, blz. 69, 70.
- (101) H.VERVAEKE, *o.c.*, blz. 210, 211.
- (102) K.BERGÉ, *o.c.*, blz. 107.
- (103) B.VAN DEN BERGHE, *Slunse niets te maken met vlag*, in *Het Volk*, 5 mei 1993.

**“HET LAND VAN NEVELE”, 1993, JAARGANG XXIV,
INHOUDSANALYSE**

- BOLLAERT A., August De Wolf, schaapherder te Poesele, blz. 7-21.
- BOLLAERT A., 50 jaar geleden: Drie gebroeders De Smul in Duitse gevangenschap, blz. 318-334.
- BOLLAERT A., Monika van Paemel geadeld, blz. 343-347.
- BRAET A., Den Braetshoek, een oud cultuurgoed, blz. 89-130, 317.
- DE CLERCQ W., De speld en lanspunt van Merendree: twee opmerkelijke artefacten uit de bronstijd, blz. 298-309.
- DE GROOTE K., Bibliografie Antoine Janssens, blz. 135-145.
- DE GROOTE K., Bibliografie Jozef Van de Castele, blz. 146-148.
- JANSSENS A., Zanten in Nevelse documenten (IV). De Nevelse parochie-rekeningen van 1793 tot 1795, blz. 22-30.
- JANSSENS A., Vijftig jaar geleden: de oorlogsgebeurtenissen van Robert Coddens uit Nevele, blz. 61-76.
- JANSSENS A., Overleden tijdens legerdienst, blz. 294, 295.
- LUYSSAERT J., In Memoriam Em. Prof. Dr. R. Tavernier, blz. 3-6.
- LUYSSAERT J., Grafstenen van de kerk van Nevele in het museum “Rietgaverstede” te Nevele, blz. 133-134.
- MARTENS A., Renten, toebehorende aan de armendis te Hansbeke, anno 1624-1629, blz. 49-60.
- MARTENS A., Uit het oude fotoalbum: Tieners uit Hansbeke op uitstap (ws. 1914), blz. 131, 132.

- MARTENS A., De Sint-Petrus- en Pauluskerk te Hansbeke (1793-1993).
Architectuur en Kunstpatrimonium, blz. 162-267, 350.
- MARTENS A., Uit het oude fotoalbum: Hansbeekse twens, anno 1916, blz.
296, 297.
- MARTENS A., Enkele fundaties in de kerk van Merendree gedurende de 19e
en de 20e eeuw, blz. 310-313.
- MARTENS A., Betwisting nopens "den costerelen clockereep" te Hansbeke,
anno 1778, blz. 335-342.
- STOCKMAN L., De schenking van ridder Jan Van der Meersch (1380), blz.
314-316.
- STROBBE A., Klompen aan de voet in Lotenhulle en Poeke, blz. 31-48.
- VAN PAEMEL M., De dorpsschool van Poesele, blz. 348, 349.
- VAN STEENKISTE G., De Broederschap van de H.Amandus in Zeveren,
blz. 271-293.
- Verslagen, blz. 79-85, 149-159, 351.

Katrien DE GROOTE, Landegem

Stefaan De Groote voor het talrijk opgekomen publiek aan de inkom van de kerk van Zeveren ter gelegenheid van de Open Monumentendag 1993.

VERSLAGEN

Zondag 12 september 1993. Open monumentendag: bezoek aan de kerk van Zeveren en het landschap De Broeken. Zestig aanwezigen.

Zowat zestig belangstellenden hadden de oproep van het Land van Nevele beantwoord om een bezoek te brengen aan de Sint-Amanduskerk van Zeveren en het naburige landschap De Broeken.

Bestuurslid Stefaan De Grootte van de heemkundige kring gaf een toelichting over de kerk.

Het kerkje werd opgetrokken in de periode 1860-62, maar sporen van het vroegere kerkgebouw gaan terug tot de 14e eeuw.

De oprichting in de middeleeuwen gebeurde eertijds in opdracht van de Sint-Baafsabdij. Het verzoek kwam van de Gentse kastelein Rogier die zijn "Goed 't Severin" overgedragen had aan de priorij van Papinglo, afhankelijk van Sint-Baafs.

Het interieur bevat nog een aantal meubels uit het vroegere kerkje. Het belangrijkste element daaruit is het geklasseerde orgel van 1843, gebouwd door Loret-Vermeersch uit Sint-Niklaas.

Onder leiding van Karel De Waele, voorzitter van de regionale Wielewaalafdeling, werd een bezoek gebracht tot aan de rand van het bosgebied "De Broeken", een groene zone op het gewestplan.

De laaggelegen weide tussen de Broeken en de gemeenschapsweg Deinze-Aalter werd in 1985 geklasseerd. Typisch zijn de parallelle beekjes. Dit afwateringssysteem dateert van de 16e eeuw. Het fungeerde tot de vorige eeuw als blekerij voor linnen, vandaar de naam "De Blekerij".

Een kleine strook weide van dit groter geheel werd aangekocht door de Wielewaalafdeling en heeft nu het statuut van natuureservaat. De botanische waarde ervan is uniek in Vlaanderen.

S.D.G.

Zondag 19 september 1993, orgeltocht door vijf gemeenten van het Land van Nevele. Achtentwintig aanwezigen.

In vroegere publicaties in "Het Land van Nevele" werd al herhaaldelijk gewezen op de Lovaert-orgels die enkele parochies bezitten of bezaten. We vonden het als heemkundige kring dan ook een goed idee met de Vermeylenkring-Nevele een tocht te organiseren langs ons orgelpatrimonium.

Bestuurslid Dirk Mannekens van de Vermeylenkring zou vijf orgels bespelen en "Het Land van Nevele" zou zorgen voor de historische achtergrond bij de kerken en de orgels.

Een kleine dertig personen kwamen samen aan de kerk van Hansbeke, die omwille van haar tweehonderdste verjaardag nu toch wel extra in de belangstelling staat. De kwaliteit van het orgel van Hansbeke is omgekeerd evenredig aan de rijke kunstschaten en het bijzonder aantrekkelijk interieur van de Sint-Petrus- en Pauluskerk.

Poesele mag bogen op een van de historisch belangrijkste orgels uit ons werkgebied. Het werd in 1870 door de Nevelse orgelbouwer Lovaert geleverd. Dit prachtig instrument heeft vele mogelijkheden die echter niet meer ten volle benut kunnen worden.

Ook het orgel van Nevele is een Lovaert-creatie en het voldoet ruimschoots voor het opluisteren van de liturgische plechtigheden.

Vosselare bezit een Loncke-orgel, dat zeer goed klinkt maar een muzikaal hoogtepunt is wel het orgel van Landegem. Ook dit is een Loncke-orgel. Het brengt een sublieme klank voort en alle gevoelens, alle kleuren kunnen erop gerealiseerd worden. Laten we hopen dat dit uitzonderlijk instrument met de grootste zorg wordt behandeld zodat het nog lang voor het nageslacht mag weerklinken.

De aanwezige orgelliefhebbers toonden hun tevredenheid over deze vergelijkende kennismaking met enkele orgels uit het Land van Nevele. Wie er niet bij was heeft iets gemist maar brochures bij de orgeltocht zijn nog steeds te verkrijgen in ons Documentatiecentrum (Veldestraat 49, 9850 Merendree; open elke eerste zondag van de maand van 10 tot 11.30 uur).

J.L.

Voorzitter

Jan LUYSSAERT
Veldestraat 26
9850 MERENDREE

Ondervoorzitter

Arnold STROBBE
Lokouter 12
9880 LOTENHULLE

Secretaris en bibliothecaris

Lieven DE RUYCK
Heiste 45
9850 LANDEGEM

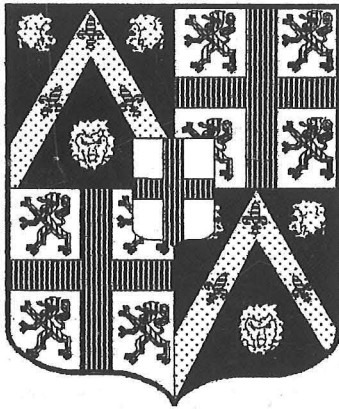
Penningmeester

André BOLLAERT
Beentjesstraat 24
9850 POESELE

Bestuursleden

Irène BUYSSE, Knokstraat 12, 9880 Poeke
Wim DE CLERCQ, Rostraat 12, 9850 Hansbeke
Stefaan DE GROOTE, Peperstraat 7, 9800 Bachte-Maria-Leerne
Yvonne DE KEERE, Kalkhofstraat 7, 9800 Deinze
Daniël D'HOOGHE, Langemunt 58, 9850 Nevele
Dirk HEYNSSSENS, Bovenstraat 12, 9850 Landegem
Véronique LAMBERT, Beentjesstraat 28B, 9850 Poesele
Albert MARTENS, Spinmolenplein 263, 9000 Gent-
Marcel MICHIELS, Langemunt 104, 9850 Vosselare
Eddy VERSTRAETE, Ommegangstraat 57, 9880 Bellem

HEEMKUNDIGE KRING

“HET LAND VAN NEVELE”